

τιτ. β. κεφ. ξγ'. και βιβ. ιγ'. τιτ. ε'. διγ. κς'. ἤτοι βιβ. κς'.  
 τιτ. β. κεφ. κς'. και βιβ. ις'. τιτ. α'. διγ. ξ'. ἤτοι βιβ. ιδ'.  
 τιτ. α. κεφ. ξ. και βιβ. κδ'. τιτ. α. διγ. νς'. ἤτοι βιβ. λ.  
 τιτ. α. κεφ. νς'. και βιβ. λα'. διγ. ος'. θεμ. κς'. ἤτοι βιβ. μδ'.  
 τιτ. β. κεφ. ος'. πλατῶς δὲ διαλαμβάνει περί πιστεύσεως βιβ. δ.  
 τοῦ κωδ. τιτ. κ'. διατ. ιη. και κ. και ἐν τῇ ογ'. και ἐν τῇ  
 μδ'. και ἐν τῇ ξη'. νεαρά θεμ. σκ'. και ἐν τῇ περι ἐγκλη-  
 μάτων με. θεμ. ρος'. [Sch. d. III. 49.]

Ζῆται κεφ. λθ'. τοῦ β. τιτ. τοῦ κ'. βιβ. περὶ τὸ τέλος.  
 δεῖ γὰρ πρὸς τὴν ἐν ἐκείνῳ παρατήρησιν ἐξηγηθῆσθαι τὸ  
 παρὸν θεμα. και βιβ. λε'. τιτ. β. κεφ. δ'. και βιβ. κη'.  
 τιτ. δ. κεφ. ἕξατον, και τὴν ἐν αὐτῷ παραγραφῇ ἡμετέρας'  
 και βιβ. μδ'. τιτ. β. κεφ. η. θεμ. α. [Sch. d. III. 49.]

Ἐγκυρος γυνή] Γυνή τις ἐγκυμονοῦσα ἐρεπουδιατεύθη  
 παρὰ τοῦ ἀνδρός· μετὰ τὸ ἕρεπουδιατευθῆναι τέτοκε, και  
 μετὰ τοκετὸν ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ ἀνδρός ἐπὶ πράξεως ὑπομη-  
 μάτων πορρογενῆς εἶπε τὸ τεχθέν. τὸ ζητούμενον, ἀμᾶ προ-  
 κριμα ἐποίησε τῷ παιδί, ἢ μή, και οὕτως οὐδὲν ἦπτον ἐν  
 ποτεστάτῃ ἐστὶ τοῦ πατρός, και τῆς μητρός τελευτησάσης  
 ὀφείλει κατὰ κέλευσιν αὐτοῦ τὴν κληρονομίαν αὐτῆς ἀδιτενεῖν,  
 μηδὲ ἐν ὑφιστάμενον πρόκριμα ἐκ τοῦ τὴν μητέρα διὰ τοῦ  
 ἕρεπουδίου, ὡς εἰκός, ὀργίζομένην εἰπεῖν ἐπὶ πράξεως ὑπομη-  
 μάτων, ὅτι πορρογενῆς ἐστὶν ὁ τεχθείς. λέγει ὁ Σακεβόλας·  
 Χρητὸν τῆς ὑποθέσεως ἀκροώμενον μὴ τῇ καταθέσει πεί-  
 θεσθαι τῆς μητρός, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς μᾶλλον σκοπεῖν. σημειώ-  
 σαι δὲ τὸ ἴδιον, ὅτι και τὴν μητρώων κληρονομίαν κατὰ κέ-  
 ληυσιν τοῦ πατρός ἀδιτενεῖν ὀφείλει. [Sch. e. III. 49.]

δύναται — ὑπεισέρχεται] Καὶ ὁ σπούριος κλη-  
 ρονομεῖ τῆς μητρός, και τῶν τῆς μητρός κογγάτων, ὡς βιβ. λη.  
 τιτ. η. διγ. β. ἤτοι βιβ. με. τιτ. α. ἀνάγνωθι και τὰ ἐν  
 αὐτῷ παραγεγραμμένα. [Sch. f. III. 49.]

Τῆς εὐτελοῦς δηλαδὴ και ἀνάγνωθι τὸ μζ. κεφ. τοῦ  
 α. τιτ. τοῦ μέ. βιβ. πληρὸν οὐ κατὰ κέλευσιν τοῦ πατρός· οὐ  
 γὰρ ἐστὶν ὑπεξουσίος, διότι οὐδὲ ἔχει νόμιμον και γνωρίμον  
 πατέρα. [Sch. f. III. 49.]

Τοῦ Νικαέως. Ἀνάγνωθι βιβ. β. τιτ. γ. κεφ. μη. ὁ  
 φησι· Τὸ και ὄργην ἢ θερμοτήτα λεγόμενον ἢ γενόμενον<sup>γ)</sup>  
 οὐκ ἐστὶ βέβαιον, εἰ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένει· ὄθεν ἢ μετ'  
 ὀλίγον ἐπιστρέψασα πρὸς ἀνδρα οὔτε διαζευχθῆναι δοκεῖ.  
 [Sch. f. III. 49.]

Ἐρωτήσεις. Εἰς τί ἢ ζήτησις τοῦ παρόντος κεφαλαίου; ἄρα  
 περὶ τοῦ κληρονομεῖν τὴν μητέρα τὸν υἱόν, ὡς τετα μὴ ὄντα  
 πορρογενῆ, διὰ τὸ κατὰ θερμοτήτα τὴν μητέρα εἰπεῖν και  
 μὴ κατὰ ἀληθειαν. και μὴν ὁ ἐξ ἐνόμων γάμων τιτόμενος  
 ἔπειτα τῷ πατρί, ὁ δὲ πορρογενῆς τῇ μητρί, ὡς βιβ. μς.  
 τιτ. α. κεφ. ιε. ἐστὶ δὲ πορρογενῆς ὁ μὴ δυνάμενος δεῖξαι  
 τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, ὡς κεφ. αὐτοῦ κγ'. λοιπὸν περιττῶς  
 ἐτέθη και ἐνταῦθα τὸ μὴ εἶναι πορρογενῆ τὸν υἱόν. εἴτε γὰρ  
 πορρογενῆς, εἴτε και μὴ, ἀληθῶς ἐκληρονομήσατο τὴν μητέρα.  
 Λυσις. Τοῦτο δηλοῖ τὸ κεφάλαιον, ὅτι κὰν εἴπεν αὐτὸν ἢ  
 μητὴρ πορρογενῆ, ὅμως νόμιμός ἐστι, και εἴκει τῇ συναίεσει  
 τοῦ ἔχοντος αὐτὸν ὑπεξουσίον εἰς τὸ κατὰ συναίεσιν αὐτοῦ  
 ὑπεισελθεῖν τὴν τῆς μητρός κληρονομίαν. ἀλλ' οὐδὲ ἔξει αὐ-  
 τὸς πρόκριμα ὁ υἱὸς εἰς τὸ κληρονομεῖν τὸν πατέρα ὡς νό-  
 μιμος υἱός. φησὶ γὰρ τὸ η. κεφ. τοῦ α. τιτ. τοῦ μέ. βιβ.  
 ὅτι τὸ κακῶς συντεθῆναι συμβόλαια οὐ βλάπτει τὴν τῶν παι-  
 δῶν κατώστασιν. [Sch. f. III. 50.]

λ. γ) Παυλ. Τῷ ἐνόματι τῶν δικαιωμάτων δη-  
 λοῦνται πάντα τὰ τὴν ὑπόθεσιν δεικνύοντα. διὸ και  
 τὰ ἐκμαρτύρια, και οἱ μάρτυρες τάξιν δικαιωμάτων  
 ἐπέχουσιν<sup>δ)</sup>.

τῷ ἐνόματι τῶν δικαιωμάτων] Τὸ ἰστρούμενον  
 γενικῆ ἐστὶ προσήγορία, και σημαίνει πᾶν, δι' οὐ δυνατόν ἐστὶν  
 εὐτρεπίζεσθαι ἢτοι φανεροῦσθαι τὴν δικην. διὰ τοῦτο και  
 τὰς ἐγγράφους τῶν μαρτυρῶν φωνὰς και αὐτοὺς τοὺς παρόν-  
 τας μαρτυρας δυνατόν ἐστὶ τῇ τοῦ ἰστρούμενου σημαίνεσθαι  
 προσήγορίᾳ. [Sch. g. III. 50.]

και τὰ ἐκμαρτύρια] Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ἰδοὺ τὰ

cap. 63. et lib. 13. tit. 5. dig. 26. seu lib. 26. tit. 2. cap. 26.  
 et lib. 17. tit. 1. dig. 60. seu lib. 14. tit. 1. cap. 60. et  
 lib. 24. tit. 1. dig. 57. seu lib. 30. tit. 1. cap. 57. et lib. 31.  
 dig. 77. them. 27. seu lib. 44. tit. 2. cap. 77. Latius au-  
 tem de fide tractat lib. 4. Cod. tit. 21. const. 18. et 20. et  
 Nov. 73. et 49. et 68. them. 220. et Novella de delictis 45.  
 them. 176.

Quaere cap. 39. tit. 2. lib. 21. circa finem. Hoc enim  
 thema secundum observationem ibi positam interpretan-  
 dum est. Et lib. 35. tit. 2. cap. 4. et lib. 28. tit. 4. cap.  
 ultimum, et ibi adnotationem nostram: et lib. 44. tit. 2.  
 cap. 8. them. 1.

3) mulier gravida] Mulier quaedam gravida re-  
 pudata est a viro. Post repudium enixa est, et post  
 partum absente marito in actis professa est, filium,  
 quem enixa est, spurium esse. Quaeritur, an filio prae-  
 iudicium fecerit, necne, et an nihilominus in patris  
 potestate sit, et matre mortua hereditatem eius iussu  
 patris adire possit, nullum praeiudicium patiens ex eo,  
 quod mater ob repudium, ut verisimile est, irata in actis  
 professa fuerit, eum spurium esse. Respondit Scaevola:  
 Is, qui de causa cognoscit, depositioni matris fidem ad-  
 hibere non debet, sed potius veritatem spectare. Nota  
 speciale, filium hereditatem quoque maternam iussu  
 patris adire debere.

4) adire potest] Etiam vulgo quaesitus succedit  
 matri et matris cognatis, ut lib. 38. tit. 8. dig. 2. sive  
 lib. 45. tit. 1. Lege et ibi adnotata.

Si sit vilis scilicet. Et lege cap. 47. tit. 1. lib. 45.  
 Non tamen iussu patris: neque enim in potestate est,  
 quia nec legitimum, nec certum patrem habet.

Nicaei. Lege lib. 2. tit. 3. cap. 48. quo dicitur: Quod  
 iracundia vel calore fit, vel dicitur, ratum non est, nisi  
 quis in eis perseveraverit: ideoque brevi ad maritum  
 reversa uxor nec divorthisse videtur.

Interrogatio. Quo pertinet quaestio praesentis capi-  
 tis? an ut filius matri succedat, cum non sit vulgo  
 quaesitus, quasi mater irata potius, quam vere id dixe-  
 rit? Atqui qui ex legitimis nuptiis procreatus est, pa-  
 trem sequitur, vulgo autem quaesitus matrem, ut lib. 46.  
 tit. 1. cap. 15. Vulgo autem conceptus est, qui patrem  
 suum demonstrare non potest, ut cap. 23. eiusdem tit.  
 Itaque supervacaneum est, quod hoc loco positum est,  
 filium non esse vulgo conceptum. Sive enim vulgo quaes-  
 situs sit, sive non sit, vere matri succedit. Solutio.  
 Hoc caput ostendit, licet eum mater spurium esse dixe-  
 rit, tamen eum legitimum esse, et cedere consensu eius,  
 qui ipsum in potestate habet, ut consensu eius matris  
 hereditatem adeat. Sed nec in eo praeiudicium patitur  
 filius, ut patri succedat quasi filius legitimus. Ait enim  
 cap. 8. tit. 1. lib. 46. ob male concepta instrumenta non  
 laedi statum liberorum.

XXX. Paul. Instrumentorum nomine<sup>1)</sup> ea omnia L. I.  
 significantur, quae causam probant. Ideo tam testi- D. XXII. 4.  
 monia<sup>2)</sup>, quam testes vicem instrumentorum obti-  
 nent.

1) instrumentorum nomine] Instrumenti ap-  
 pellatio generalis est, et significat omne, quo causa in-  
 strui et manifestior fieri potest. Ideo et testium voces  
 in scripturam relatae, et ipsi testes praesentes instru-  
 menti nomine significari possunt.

2) tam testimonia] Enantiophanis. Ecce ait,

r) Lege γινόμενον. rr) Cap. 30. legitur et in Syn. p. 232. Aliter in Schol. x. Stephani et Enantiophanis ad Basil. XXII. 5. cap. 31. Fabr. T. III. p. 183. Stephanus ita: Τῇ τῶν ἰστρούμενων προσήγορία σημαίνονται πάντα, ὅσα τινὲ ἀρμόττει πρὸς ἀπόδειξιν. Enantiophanes sic: Ἰστρούμεντα γὰρ ἐστὶ πάντα τὰ τὴν ὑπόθεσιν δεικνύοντα, πρὸς ὧπά τε και δικαιώματα. s) Syn. ἀπέχουσιν. Leuncl. in marg. ἐπέχουσιν.

ἐκμαρτύριον δεκτικὰ λέγει εἶναι πρὸς ἀπόδειξιν· ἐν δὲ τῷ ε. tit. τούτου τοῦ βιβ. διγ. γ. θεμ. γ. ἦτοι βιβ. κ. α.) tit. α.) κεφ. γ. θεμ. γ. τὸ ἐναντίον. καλῶς δὲ ὡς ἐναντίον παρεγράφη. τῶν ἀμφοτέρων γὰρ προκειμένων τοὺς μάρτυρας προετίμησται. καὶ tit. β. τούτου τοῦ βιβ. διγ. β. τὸ ἐκμαρτύριον ἀντὶ προκατάρξεως ἐδέξατο. [Sch. h. III. 50.]

L. 2. λα. v) Ἰδεμ. Οὐκ ἀπὸ ἰσοτύπων ἢ ἰνδικίων v),  
D. XXII. 4. ἀλλ' ἐκ τῶν αὐθεντικῶν ὁ δημόσιος ἐνάγει.

ὁ δημόσιος ἐνάγει] Οὐ καλῶς ὁ φίσκος δύναται μεθοδεύειν τινα, εἰ μὴ τὸ ἀληθὲς ἰστρούμενον προσφέρῃ καὶ τοῦτο οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ἥκιστα ἢ τοῦ συναλλάγματος πίσις δεικνυσθαι οὐ δύναται. εἰ γὰρ σκυφαντεῖ, ἦτοι w) πλαστή ἐστὶν ἢ γραφῆ, καὶ αὐθεντικὸν εἶναι λέγεται τὸ προσφερόμενον, οὐδὲ τοῦτο προκρίμα τῷ ἐναγομένῳ ποιεῖ. [Sch. i. III. 50.]

Κυρίλλου. Οὐτε ὁ φίσκος ἐξέμπλον προσφέρειν ὀφείλει, ἀλλὰ τὸ αὐθεντικόν, ἐὰν ἢ ἀνεπίληπτον. [Sch. i. III. 50.]

Πρωτότυπον, φησὶν, ὀφείλει καὶ ὁ φίσκος προσφέρειν, οὐκ ἴσον, ἢ ἰδικόν, ἦτοι σχεδάριον, ὅπερ ἰδίως εἰς καθ' ἓνα τῶν σεκρετικῶν ἔχει εἰς οἰκίαν παρασημείωσιν, ἢ παρεκβληθὲν ἀπὸ τοιοῦτου σχεδαρίου. καὶ τὸ σχεδάριον γὰρ ἴσον ἐστὶ καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ παρεκβληθὲν· ἀλλ' ἢ αὐτὸ τὸ πρωτότυπον, ἢ ὁ παρεκβληθὴν οὐκ ἀπὸ σχεδαρίου, ἀλλὰ τοῦ κωδικος, ἦτοι τῆς φέσεως τοῦ σεκρέτου. τοῦτο γὰρ πρωτότυπὸν ἐστὶ. πλὴν σημειώσασιν ἀπολλυμένων τῶν αὐθεντικῶν καὶ μὴδ' ἐν τῇ φέσει εὐνοσκομένῳ, οἱ δύο ἰσότητι ἦτοι σχεδάρια ἰσάζοντα δι' ὅλον δεχόμεθα ἀπὸ προσταξέως τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. ἰνδικίαι εἰσιν, ὡς γε οἴομαι, τὰ μηνύματα. τίνα δὲ εἰσι τὰ μηνύματα; ὑπόθου, ὅτι εἰδησίαι τις ἐξήτειτο παρὰ βασιλέως ἐπὶ τινι ὑποθέσει, καὶ παρεξέβαλεν αὐτὴν w) εἰδησίαν σεκρετικὴν ἀπὸ τῶν ἐπὶ αὐτοῦ χαρτῶν, καὶ δέδωκε ταυτην τῷ βασιλεῖ. ἢ παρεκβολὴ σὺν αὐτῇ ἐστὶ τὸ μνημμα καὶ ὁ ἰνδικί. περὶ τῶν ἰνδικίων ἦτοι μηνυμάτων ζῆτει βιβ. ι. tit. κ. κεφ. δ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν τοῦ Θαλελαίου. [Sch. i. III. 50. sq.]

L. 3. λαβ. v) Ἰδεμ. x) Εἰ καὶ μὴ χρὴ γενέσθαι y) προχρο-  
D. eod. νισμόν, ὅμως ὅσον πρὸς τοὺς ἐκ συναίνεσεως τοῦτο ποιούντας z) οὐχ ἀρμόζει τὸ τοῦ πλαστοῦ ἔγκλημα. μάλλον γὰρ ὁ χρεώστης, ἢ περ a) ὁ δανειστής ἡμαρτεν.

εἰ καὶ μὴ χρὴ γενέσθαι προχρονομισμόν] Ζῆτει βιβ. ζ. tit. ιη. κεφ. α. θεμ. β. καὶ βιβ. ξ. tit. μα. καὶ κεφ. ν. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆν λέγον, ὅτι ὁ δανειστής κατὰ συμπατριάν τοῦ ἰδίου χρεώστου ποιῶν προχρονομισμόν, ὑπόκειται τῷ περὶ τῆς πλαστογραφίας. ἐκεῖνο γὰρ παρ' ἄλλων φησὶ βλαβέντων κινεῖσθαι τὸ πλαστόν· τοῦτο δὲ φησὶ, ὡς αὐτοὶ οἱ προχρονοῦντες οὐ κινεῖται τὸ δὲ φάσις κατ' ἄλλῶν. ἄλλοι μὲντοι κινεῖται βλαπτόμενοι κατ' ἐκεῖνο τὸ κεφ. καὶ κεφ. μη. αὐτοῦ. [Sch. k. III. 51.]

Τοῦ Νικαίου. Σημειώσασιν ἐντεῦθεν, ὅτι τὸ πλαστόν οὐκ ἔχει χάραν, ὅταν συναίνεσει τῶν μερῶν γένηται, καὶ οὐ οὐδὲ ἀρμόζει τὸ τοῦ πλαστοῦ ἔγκλημα. τὸ γὰρ πλαστόν τότε λαμβάνει χάραν, ὅτε ἀπὸ δόλου καὶ κακίτης προαιρέσεως γένηται, ὅπου δαζούσης βλάβαι τὸν συναλλάξαντα, ἢ ἕτερον ἀγνοοῦντα τὸ πραττομενον. ζῆτει βιβ. ξ. tit. μα. κεφ. ν. ἐνταῦθα γὰρ ὑποτίθει aa), ὅτι οὐκ ἢν ἕτερός τις δανειστής προγενέστερος, ὃς ἐμελλε βλαβῆναι διὰ τοῦ πλημμεληθέντος προχρονομισμοῦ συναίνεσει τοῦ χρεώστου καὶ τοῦ δανειστοῦ, ἀλλ' οὗτος μόνος b), πρὸς ὃν τὸ πλαστόν γέγονε· καὶ διότι μὴ ἢν ἄλλος ὁ βλαπτόμενος, ἀργεῖν φησὶν ὁ νομοθέτης τὸ πλαστόν, καὶ δι' ὃν αὐτός φησὶ λογισμόν, καὶ διὰ τὸν νόμον τῶν λέγονται, τὰ ἴσα δέλιμα κομπευσταίνονται, καὶ τὸν ἕτερον, ὃς φησὶν, ἐν ἰσῇ αἰτίᾳ κρείττων ὁ νεώτερος· καὶ ὅτι τὸ πλαστόν ἀπὸ δόλου χάραν λαμβάνει, δόλος δὲ τῷ εἰδοτῇ καὶ συναίνουσι οὐχ ἁμαρτάνεται. ἐπὶ μὲντοι τοῦ ν. κεφ. τοῦ μα. tit. τοῦ ξ. βιβ. καὶ τὸ πλαστόν εἶπε χάραν ἔχειν, διότι ὑπῆσαν ἕτεροι προγενέστεροι δανεισταί· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ λέγειν τὸν βασιλέα, ὡς δῆθεν προγενέστερος τῶν δανειστῶν ἄλλων. ἴσθι δὲ, ὅτι ὁ ποιήσας πλαστόν κατὰ δόλον καὶ διὰ

testimonia ad probationem admittenda esse: in tit. autem 5. huius libri, dig. 3. them. 3. sive lib. 21. tit. 1. cap. 3. them. 3. contrarium. Recte autem ut contrarium adnotatum est. Utrouque enim proposito testes praelulit. Et tit. 2. huius lib. dig. 2. testationem pro litis contestatione acceptit.

XXXI. Idem. Non ex exemplis vel indice, sed ex authentico fiscus convenit<sup>1)</sup>.

1) fiscus convenit] Fiscus non recte quem convenire potest, nisi verum instrumentum proferat: et hoc non simpliciter, sed cum fides contractus ostendi non potest. Si enim calumniatur, vel falsa scriptura sit, licet instrumentum prolatum authenticum esse dicatur, nullum praeiudicium id reo facit.

Cyrilli. Nec fiscus exemplum proferre debet, sed authenticum, si vitio careat.

Principale, inquit, etiam fiscus proferre debet, non exemplum vel privatum instrumentum, sive schedam, quam singuli secretici sive notarii secretorum habent ad propriam parasemiosin sive adnotationem: vel quod descriptum est ex eiusmodi scheda. Scheda enim exemplum est, et quod descriptum est ex eo: sed vel ipsum principale, vel quod descriptum est non ex scheda, sed ex codice, sive regesto secreti. Hoc enim principale est. Verum nota, amissis authenticis neque in regesto reperitis, duo exempla per omnia similia nos admittere ex praecepto Imperatoris Domini Alexii Comneni. Indices sunt indicia, ut opinor. Quanam autem sunt ea indicia? Finge, Principem quaedam desiderasse, quae ad evidentiorum causae cognitionem pertinerent, eaque notarium descripsisse ex chartis, quae apud eum erant, et Principi dedisse. Hoc ipsum igitur, quod descriptum est, index est. De indicibus sive indicibus quaere lib. 10. tit. 25. cap. 4. et ibi Thalelaei adnotationem.

XXXII. Idem. Licet dies praeferrri non debeat<sup>1)</sup>, tamen quantum ad eos, qui ex consensu hoc faciunt, falsi crimen non competit. Nam magis debitor, quam creditor deliquit.

1) licet dies praeferrri non debeat] Quaere lib. 7. tit. 18. cap. 1. them. 2. et lib. 60. tit. 41. et cap. 50. Nec tibi obstare videatur, quod dicat, creditorem, qui debitore colludente diem refert, falsi crimini obnoxium esse. Illud enim ab aliis, qui laesi sunt, falsi crimen institui ait: hoc autem ait, ipsos, qui diem praetulerunt, invicem de falso non agere. Alii tamen, qui laeduntur, agunt, iuxta illud caput et cap. 48. eiusdem.

Nicaei. Nota ex hoc loco, falsi crimen locum non habere, quando partium consensu commissum est, nec falsi accusationem institui posse. Falsum enim tunc locum habet, cum dolo malo et pessimo proposito fit, ut qui contraxit, laedatur, vel alter, qui id, quod agitur, ignorat. Quaere lib. 60. tit. 41. cap. 55. Hoc loco enim ponit, non fuisse alium creditorem priorem, qui laedi debuerit ex die repetito consensu debitoris et creditoris, sed eum duntaxat, qui falsum admisit: et ideo, quia non laedebatur alius, iureconsultus ait, falsi crimen cessare, et propter rationem, quam affert, et propter legem dicentem, paria delicta compensari, et aliam, quae ait, in pari causa meliorem esse possessorem: et quia falsum ex dolo oritur, dolo vero in scientem et consentientem non admittitur. In cap. autem 50. tit. 41. lib. 60. falsi crimen locum habere ait, quia alii priores creditores suberant: idque ex eo manifestum est, quod ait Imperator, quasi videlicet sit prior ceteris creditoribus. Scias autem, eum, qui dolo malo falsum fecit et in fraudem aliorum, non evitare

ε) Sic legendum. Fabr. κβ. u) Numerum tituli omisit Fabr. in textu: in versione posuit tit. 5. lib. 22. v) Cap. 31. legitur et apud Attal. tit. XVII. §. 7. vv) Attal. ἰδικίων. w) Sic lego. Fabr. ἦτε. ww) Adde τὴν post αὐτῆν. x) Cap. 32. legitur in Syn. p. 236. y) Syn. γίνεσθαι. z) Syn. ποιήσαντας. a) Syn. ὅπερ. Leuncl. in marg. ἦπερ. aa) Lege ὑποτίθει. b) Apud Fabr. sequitur ὁ quod prorsus supervacaneum est.

περιγραφήν ἑτέρωθεν, οὐκ ἐκφεύγει τὴν τοῦ πλαστοῦ κατηγορίαν, κἄν ἐκείνῳ μὴ κέχηται, καὶ ἀνάγνωθι βιβ. ξ. tit. μα'. κεφ. μγ'. ὁ φησὶν ὅτι ὅτις ἀπὸ πλαστοῦ οὐ δύναται μεταφεύγειν τὴν τοῦτου κατηγορίαν, λέγων, ὅτι οὐ κέχηται αὐτῷ. ἕτερον ἔστιν, ἓν ἑτέρου ποιήσαντος τὸ πλαστὸν ἕτερος αὐτὸ προηγάγεν, καὶ νῦν ὁμολογεῖ μὴ κέχησθαι αὐτῷ. ἀργεὶ γὰρ τὸ κατὰ τοῦτου ἔγκλημα. ἢ καὶ δανειστὰς ὑποτίθῃσιν ἑτέρους τυγχάνει, ἐκείνους μὲν λέγων, δύνασθαι κινεῖν κατὰ τῶν δύο τούτων τῶν τὸ πλαστὸν ποιήσαντων, τοὺτους δὲ τοὺς ποιήσαντας μὴ δύνασθαι κινεῖν κατ' ἀλλήλων διὰ τὰ προγραφέντα. [Sch. k. III. 51. sq.]

Δανεισάμενός τις σήμερον παρ' ἐμοῦ προεχρόνισε τὸ γραμματεῖον κατὰ κοινὴν συναίνεσιν, καὶ ἐποίησεν, ὡς τοῦτου<sup>c)</sup> γραμματεῖον γενομένου πρὸ δύο τυχόν ἑνιαυτῶν. ὁ Παῦλος φησὶ, μὴ χρῆναι μὲν προχρονίζεσθαι τὰ γραμματεῖα, πλὴν ὁ τοιοῦτος προχρονισμὸς κατὰ συναίνεσιν τῶν συναλλασσόντων γινόμενος οὐ τίθει πλαστογραφίας ἔγκλημα. μᾶλλον γὰρ πταίσμα ἔστιν ἐναυθῆ οὐ τοῦ δανειστοῦ, ἀλλὰ χρεώστου, ὡς ἀνασχομένου εἰς βλάβην, ὡς εἰκός, οἰκείαν προχρονίσαι τὸ γραμματεῖον. ἀνάγνωθι βιβ. μη. tit. ι'. διγ. κη'. ἦτοι βιβ. ξ. tit. μα'. κεφ. κη'. καὶ βιβ. δ. tit. η'. διγ. λγ'. ἦτοι βιβ. ζ. tit. β'. ἐν δὲ τῷ μη'. βιβ. λέγει, ὅτι προχρονίζων τὴν ἡμέραν τῶν ἐνεχθῶν ὁ χρεώστης ὑπόκειται τῷ πλαστῷ. ἐν δὲ τῷ δ. βιβ. οἱ, κἄν ἀδείαν ἔλαβεν ὁ αἰρεθεὶς δικαστὴς τὴν προθεσίαν ἐκτείνειν, οὐ δύναται προχρονίζειν ἀντιλεγόντων τῶν μερῶν. [Sch. k. III. 52.]

λγ'. Γαι. Ὑποθήκη καὶ τὰ τῆς συναίνεσεως συναλλάγματα, οἷσιν δὴποτε γίνεται ῥήμασι, καὶ ἀγράφως συνίστανται<sup>c)</sup>. τὰ γὰρ ἔγγραφα δι' ἀπόδειξιν γίνεται. ἐὰν οὖν ἐτέρωθεν δεῖκνυται, ἔρρωται, ὡς ἐπὶ τοῦ γάμου. δεικνύμενον<sup>d)</sup> γὰρ τὸ ἄγραφον οὐχ<sup>e)</sup> ἦττον τοῦ ἔγγραφου ἰσχύει.

οἷσιν δὴποτε — ῥήμασι] Τὸ οἷσιν δὴποτε ῥήμασι πρὸς ἀντιδιαστολήν ἐστὶ τῆς βέβητος, ἐν ἣ προσφῶρων ῥημάτων χρεῖα ἐν τῇ ἐπερωτήσει τῷ ἀποκρινομένῳ, ἵνα συστή ἢ ἐνοχῆ, ὡς βιβ. μγ'. tit. α'. κεφ. α'. θεμ. γ'. δ. τὰ γὰρ τῆς συναίνεσεως, εἰ καὶ μὴ προσφῶρος γένηται πρὸς τὴν ἐπερωτήσιν, ἔρρωται, ὡς κεφ. λε'. αὐτοῦ θεμ. β'. καὶ ἰστυτ. γ'. tit. ιε'. [Sch. l. III. 52.]

καὶ ἀγράφως συνίστανται] Ὡς περ ἐπὶ πάντων τῶν ὑπὸ τὴν κοινῆσιν ἐνοχὴν ἐναγομένων συναλλαγμάτων, οὕτως οὔτε ἐπὶ τῆς ὑποθήκης διαφέρεται, ποῖος οἱ συναλλάξαντες ἐχρήσαντο ῥήμασι καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀγράφως ὑποθήκη συνίσταται συναυθόντων τῶν μερῶν, καὶ οὐ βλάπτει τὰς ἀποδείξεις τὸ ἀγράφως συστήναι τὴν ὑποθήκην. τὰ γὰρ ἔγγραφα γίνονται περὶ τούτων εἰς τὸ ῥηδῶς παρέχειν τὴν ἀπόδειξιν, οὐ μὲν εἰς τὸ συστήναι τὴν ὑποθήκην συμβάλλεται. συνίσταται γὰρ, ὡς εἶπον, ὑποθήκη καὶ δίχα γραφῆς. διὰ τοῦτο κἄν ἀγράφως, ὡς πολλὰκις εἶπον, περὶ ὑποθήκης οἱ συναλλάξαντες συνεφωνήσαν, ἔρρωται τὸ γεγόμενον, εἰ δυνατόν ἐστὶν ἐτέρωθεν ἀποδειχθῆναι συναίνεσαντας αὐτοὺς ἐπὶ τῇ ὑποθήκῃ. τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν γάμων ἐστὶ. γάμος γὰρ ἐστὶν ὁ διὰ μαρτύρων ἀγράφως δεικνύμενος γάμος. [Sch. m. III. 52. sq.]

Σημείωσαι δὲ τὸ περὶ γάμου παράπτλον, ὅτι καὶ ἀγράφως συνίσταται γάμος. [Sch. m. III. 53.]

Κυρίλλου. Ἡ ὑποθήκη πάκτω συνίσταται, ὡς περ καὶ ἡ κοινῆσιν ἐνοχὴ μὴ δεομένη ἔγγραφου εἰς σύστασιν, ἀλλ' εἰς ἀπόδειξιν ὡς περ ἐπὶ τῶν γάμων. ἢ δὲ γαμουμένη τῷ ἰδίῳ πάτρωνι χρῆζει προκίω<sup>ee)</sup>, ὡς κεφ. ιη'. καὶ ἡ σή. νεαρά, κεφ. γ'. [Sch. m. III. 53.]

δεικνύμενον γὰρ] Κυρίλλου. Καὶ τὰ ἀγράφως γινόμενα εἰ δεῖκνυται, ἔρρωται. [Sch. n. III. 53.]

Ἰσιδώρου. Τὸ ἀγράφως γινόμενον ἔρρωται, καὶ οὐ προκηματίζει τὸ μὴ χρεῖται γενέσθαι περὶ τούτου, μόνον εἰ δύναται ἐτέρωθεν ἀποδειχθῆναι τὰ τῆς ἀληθείας. [Sch. n. III. 53.]

Ὅσον ἢ μανδάτου, ἢ πρῶσις καὶ ἀγορασία, ἢ μίσθωσις καὶ ἐκμίσθωσις, ἢ κοινωμία, ὡς βιβ. ιδ'. tit. α'. κεφ. α'. καὶ

falsi accusationem, licet eo non utatur. Et lege lib. 60. tit. 41. cap. 43. quo dicitur: Qui semel falsum admisit, non potest evitare falsi accusationem, dicens, se eo non uti. Aliud est, si alius fecerit falsum, alius id protulerit, qui nunc profiteatur, se eo non uti. Cessat enim in eo falsi crimen. Vel etiam fingit, alios esse creditores, dicens, eos posse adversus hos duos, qui falsum fecerunt, falsi crimen instituere: eos autem, qui fecerunt, non posse invicem agere propter ea, quae antea dicta sunt.

Quidam mutua a me hodie pecunia accepta, cautionis diem praetulit communi consensu, fecitque, quasi cautio ante biennium emissa esset. Paulus ait, diem cautionis quidem praeferrī non debere, sed praelatum diem consensu contrahentium non parere falsi crimen. Magis enim hoc casu delictum est debitoris, quam creditoris, utpote qui passus est, ut verisimile est, in fraudem suam diem cautionis praeferrī. Lege lib. 48. tit. 10. dig. 28. seu lib. 60. tit. 41. cap. 28. et lib. 4. tit. 8. dig. 33. seu lib. 7. tit. 2. Libro vero 48. ait, debitorem, qui praetulit diem pignorum, falsi teneri: libro autem 4. arbitrum compromissarium, licet facultatem impetaverit diem compromissi proferendi, non tamen contradicentibus partibus diem referre posse.

XXXIII. Gai. Hypotheca et obligationes, quae I. 4. consensu contrahuntur, quibuscunque verbis<sup>1)</sup> et citra D. XXII. 4. scripturam constituuntur<sup>2)</sup>: scripturae enim probationis causa fiunt. Si igitur aliunde probetur, va- I. 5. lent, ut in nuptiis. Nam si probetur id<sup>3)</sup>, quod D. eod. sine scriptura actum est, non minus valet<sup>4)</sup>, quam id, de quo instrumentum conscriptum est.

1) quibuscunque verbis] Quod dicitur, quibuscunque verbis, ad differentiam dicitur verborum obligationis, in qua respondententi verbis interrogationi congruis opus est, ut obligatio consistat, ut lib. 43. tit. 1. cap. 1. them. 3. 4. Obligationes enim ex consensu, licet responso interrogationi congrua non sit, valent, ut cap. 35. eiusdem tit. them. 2. et Instit. 3. tit. 15.

2) et citra scripturam constituuntur] Sicut in omnibus obligationibus, quae consensu contrahuntur, ita et in hypotheca nihil refert, quibus verbis uti fuerint contrahentes: et ideo et sine scriptura hypotheca constituitur consentientibus partibus, nec nocet probationibus, quod sine scriptura contracta sit. Fiunt enim de his scripturae, ut facilius probationem praestent, nec vero prosunt ad constituendam hypothecam. Hypotheca enim, ut dixi, et sine scriptura constituitur. Ideo licet sine scriptura, ut saepe dixi, inter contrahentes de hypotheca convenerit, valet, quod actum est, si aliunde probari possit, eos de hypotheca consensisse. Idem autem est et in nuptiis. Nuptiae enim sunt, quae per testes sine scriptura probari possunt.

Nota παράπτλον de nuptiis, etiam sine scriptis nuptias contrahi.

Cyrylli. Hypotheca pacto contrahitur, sicut et obligatio ex consensu, non egens instrumento, ut consistat, sed ut probetur: ut in nuptiis. Quae autem patrone suo nubit, indiget dotali instrumento, ut cap. 18. et Nov. 78. cap. 3.

3) nam si probetur id] Cyrylli. Etiam quae sine scriptis fiunt, si probentur, valent.

Isidori. Quod sine scriptura fit, valet, nec praeiudicat, quod instrumentum ea de re conscriptum non sit, si modo rei veritas aliunde probari possit.

Ut mandatum, emptio et venditio, locatio et conductio, societas, ut lib. 14. tit. 1. cap. 1. et lib. 9. tit. 1.

c) Adde τοῦ post τούτου. cc) Sic Fabr. Malim συνίσταται. d) Harm. I. 6. §. 56. hanc sententiā ita reddit: Τὸ ἀγραφον διὰ μαρτύρων γινόμενον ἰσχύει ὡς περ τὸ ἔγγραφον καὶ οὐδὲν ἦττον δύναται. e) Fabr. οὐκ. ee) Lege προκίω.

βιβ. δ'. tit. α'. κεφ. α'. καὶ βιβ. νή'. κεφ. η'. θεμ. β'. καὶ κεφ. να'. αὐτοῦ. ζῆται καὶ ἰσχυροῦν. γ'. tit. κβ'. ἀναγκαῖον. [Sch. n. III. 53.]

οὐχ ἥττον — ἰσχύει] Τοῦ Νικαέως. Ὅταν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ ἄγραφον ἀμφιβάλλεται καὶ χρῆζή συστάσεως τότε γὰρ συστάσιν παρέχει τῷ μὴ συστήσαντι τὴν αὐτὴν ἀφέλειαν, οἷαν ἔμελλε παρέχειν, εἰ ἔγγραφα γέγονεν ἐπὶ τῇ ὑποθήσει, καὶ συνέστη. οὕτω νοεῖ μοι τὸ νόμιμον, καὶ μὴ κατ' ἀντιπερίστασιν τοῦ ἔγγραφου ἢ ἐκβολῆν. τότε γὰρ τὸ ἄγραφον κατὰ τοῦ ἔγγραφου οὐκ ἰσχύει, εἰ μήπω διὰ μαρτυρῶν πεντε συνίσταται τὸ ἄγραφον. καὶ ἀναγνωθὶ βιβ. κα'. tit. α'. κεφ. κς'. καὶ μβ'. ζῆται καὶ βιβ. κέ'. tit. β'. κεφ. δ'. ὁ φησὶν ὡς ἐπὶ τῶν ἐνοχῶν τῆς ἀγωγῆς τῆς ἐνοχοποιούσης τοὺς ἐπὶ παντὸς συναλλάγματος συνανοῦντας, οὕτω καὶ ἡ ὑποθήκη συμφώνῳ συνίσταται, καὶ οἷος δῆποτε ἤμασις, καὶ ἄγραφος. τὰ γὰρ ἔγγραφα διὰ ἀπόδειξιν γίνονται. ἐάν οὖν ἄλλως δείκνυται τὸ γεγονός, ἔρρωται, ὡς ἐπὶ τῶν ἀγράφων γάμων. καὶ ἐκ τούτου γούν κεφ. καλῶς δείκνυται ἔχουσα ἢ ἐμνηστία. σαφῶς γὰρ φησὶ τὸ νόμιμον, ὅτι, ὅταν ἄγραφον τι γένηται συναλλάγμα καὶ ἀποδειχθῇ, οὕτως ἔρρωται ὡς ἂν ἔμελλεν ἔρρωσθαι, εἰ συνέστη ἔγγραφος. ἔστι μὲν ἡ νεαρά ἰβ'. κεφ. γ'. καὶ νεαρά ἡ'. κεφ. ια'. ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀπελευθέρως φησὶ γινόμενης γνησίας τῇ τῶν προικῶν ποιήσει. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῆς γαμουμένης ἀπελευθέρως τὰ προικῶν ἀναγκαῖα εἰσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ συγκλητικῶν, ὡς ἡ ριζ'. νεαρά φησιν, ἐπὶ τῶν μεγάλους ἀξιώμασι κοσμομημένων, συναπτομένων γυναικῶν κατὰ διάθεσιν γαμικῆν ἤγουν βιβ. κη'. tit. δ'. κεφ. νβ'. ὅπερ συγχωρεῖ τὸ καὶ μετὰ ἰ) προικῶν γαμῆν τοῖς ὑποτεταγμένοις τῇ ἡμετέρῃ πολιτείᾳ βαρβάρους, κἂν τοιοῦτω κοσμοῦντο ἀξιώματι. ἀλλὰ καὶ εἰ τινες πρὸ τοῦ κοσμηθῆναι τοιαύταις ἀξίαις προσωμίλησαν γαμοῖς, μὲνεν καὶ οὕτω τὰ τοιαῦτα συνοικεῖα ἔρρωμένα, καὶ προικῶν οὐκ ὄσι, καὶ οἱ πρὸ τῆς ἀξίας τεχθέντες καὶ μετ' αὐτῆς ff) ἔσονται νόμιμοι καὶ γνησιοί. περὶ δὲ τοῦ γαμῆσθαι τὰς ἀπελευθέρως μετὰ προικῶν ζῆται τὴν πθ'. νεαρά, ἧτοι τὸ νδ'. κεφ. τοῦ δ'. tit. τοῦ κη'. βιβ. [Sch. o. III. 53. sq.]

L. 6. λδ'. ε) Οὐλλίαν. Ἐάν ζητῆται<sup>h)</sup>, τίνι ὀφείλει ἢ D. XXII. 4. διαθήκη παρατεθῆναι, ὃ γέρον τὸ νεωτέρου προκοί-  
νεται, καὶ ὃ μείζονος τιμῆς τοῦ ἥττονος, ὃ ἀνήρ τῆς  
γυναϊκός, καὶ ὃ εὐγενῆς τοῦ ἀπελευθέρου.

ἐάν ζητῆται] Τοῦτο νόσον, ἔνθα πάντες ἐξ ἴσου  
μέρους ἔγραψαν κληρονόμοι· εἰ γὰρ μὴ ἐξ ἴσου, ὃ εἰς τὸ  
μείζον μέρος γεγραμμένος φυλάττει τὸ αὐθεντικὸν τῆς διαθή-  
κης, ὡς ἔγνω ἐν τῷ τῆς φαιλίας ἐρκοκούνδας, διγ. δ'. θεμ. β'.  
[Sch. p. III. 54.]

Ζῆται βιβ. μβ'. tit. γ'. κεφ. δ'. θεμ. β'. περὶ τὰ τέλη  
λέγον· Ἐπιτρέπει δὲ τὴν διαθήκην ἔχειν τὸν ἐκ μείζονος μέρους  
κληρονομοῦντα, ἢ ἐν ναῷ ἀποτίθεται. καὶ κληρονομίας γὰρ  
πιπρασκομένης, τὸ μὲν ἴσον δίδωσιν ὃ κληρονόμος, τὸ αὐθεν-  
τικὸν δὲ κρατεῖ, ἢ ἐν ναῷ ἀποτίθεται. καὶ τὸ ε. αὐτοῦ κεφ.  
ὁ φησὶν· Ὁ εἰς πλεόν κληρονομῶν τὰ δικαιώματα τῆς κληρο-  
νομίας κατέχει, καὶ δίδωσι τοῖς ἄλλοις τὰ ἴσα, ὁμολογῶν, ὡς  
εἰ χρεῖα γένηται, καὶ τὰ αὐθεντικά προκομίζει<sup>hh)</sup>. εἰ δὲ πάντες  
κληρονομοῦσιν ἐξ ἴσου, καὶ οὐ συμφωνοῦσι, τίνα δεῖ ἔχειν  
αὐτὰ, ἢ κληροῦνται, ἢ κατὰ συναίνεσιν ἢ ψῆφον παρὰ φίλων  
ἢ ἐν ναῷ ἀποτίθεται. τοῦτο γὰρ τὸ πρῶγμα ὑπερθεματισμὸν  
οὐκ ἔχει. [Sch. p. III. 54.]

L. 1. λε'. Ὡςπερ ὃ δανειστής ὃ τὰ χρήματα ἀπαιτῶν  
C. IV. 19. ἀποδείκνυσιν, ὅτι ἠρίθμησεν, οὕτως καὶ ὃ χρεώστης  
ὃ λέγων καταβεβληκέναι, τὴν τῆς καταβολῆς ἀπόδειξιν  
παρέχειν ὀφείλει.

ὡςπερ ὃ δανειστής] Θεοδώρου. Ὁ χρεώστης ὀφείλει

f) Aut legendum καὶ μὴ μετὰ αὐτὸ καὶ δλχα. ff) Lege αὐτῆν. g) Sensus huius cap. 34. aliis verbis redditur in Sch. I. ad Basil. XLVI. 1. cap. 7. Fabr. T. VI. p. 146. ubi haec leguntur: καὶ ἐν ζητήσῃ (leg. ζητηθῆ), τίνι τῶν κληρονόμων ὀφείλει παρατεθῆναι ἢ διαθήκη, ὃ ἀνήρ τῆς γυναικὸς προκομῆται, ὡς βιβ. κβ'. tit. δ'. διγ. ε'. Eadem, quae cap. 34. habet Syn. p. 236. h) Sic lego cum Syn. Fabr. ζητῆται ἢ h) Sic lego. Fabr. προκομῆται.

cap. 1. et lib. 58. cap. 8. them. 2. et cap. 51. eiusdem. Quare et Institut. 3. tit. 22. necessarium.

4) non minus valet] Nicaei. Quando id, quod in scripturam redactum non est, per se solum in dubium vocatur, et confirmatione indiget: tunc enim id, quod consistit, ei, quod non consistit, eandem utilitatem praestat, quam praestitisset, si instrumenta ea de re intercessissent, et constitisset. Sic intellige hoc caput, nec de depulsione vel reiectione instrumenti. Tunc enim quod scriptum non est, adversus scripturam non praevalet, nisi quinque testibus communium sit. Et lege lib. 21. tit. 1. cap. 26. et 42. Quare et lib. 25. tit. 2. cap. 4. quo dicitur: Sicuti fit in obligationibus, ut obligatio de quavis re consentientes necessitate adstringat, sic et hypotheca pacto convento contrahitur, et quibuscunque verbis, et sine scriptura. Nam scripturae probationis causa fiunt. Si igitur id, quod actum est, alio modo probetur, valet, sicut in nuptiis, quae sine scriptura contrahuntur. Ex hoc igitur capite constat, recte se habere interpretationem. Manifesto enim ait lex, contractum, qui sine scriptura conficitur, si probeatur, perinde valere, ac si valeret, si in scriptis celebratus esset. Est quidem Novella 12. cap. 3. et Novella 18. cap. 11. in quo et de liberta tractatur, quae instrumentis nuptialibus compositis uxor legitima fit. Non solum autem in liberta nubente necessaria sunt instrumenta dotalia, sed et in Senatoribus, ut ait Nov. 117. in his, qui magnis dignitatibus ornati sunt, si affectione maritali mulieribus se iunxerint: vel lib. 28. tit. 4. cap. 52. quo barbaris ditioni nostrae subditis permittitur, sine dotalibus instrumentis matrimonia contrahere, licet eiusmodi dignitates decorati sint. Quinimo et si qui, priusquam eiusmodi dignitates consequerentur, nuptias contraxerint, haec matrimonia rata manent, licet instrumenta dotalia non intercesserint: et qui ante dignitatem nati sunt, etiam post eam legitimi et iusti erunt. De nuptiis a libertabus dotali instrumento contrahendis quare Novellam 89. seu cap. 54. tit. 4. lib. 28.

XXXIV. Ulpian. Si quaeratur<sup>1)</sup>, apud quem testamentum deponi debeat, senior iuniori praefertur, et maioris honoris inferiori, et mas feminae, et ingenuus libertino.

1) si quaeratur] Hoc intellige, cum omnes ex aequis partibus heredes scripti sunt: nam si ex inaequalibus, qui ex maiori parte heres scriptus est, testamentum exemplar servat, ut didicisti tit. familiae erescundae, dig. 4. them. 2.

Quaere lib. 42. tit. 3. cap. 4. them. 2. circa finem, quo dicitur: Labet autem, testamentum apud eum esse, qui ex maiori parte heres est, aut in aede deponi. Nam et vendita hereditate heres exemplum dat: authenticum vero retinet, aut in aede deponit. Et eiusdem tit. cap. 5. quo dicitur: Qui ex maiori parte heres est, instrumenta hereditatis retinet, et reliquis exempla dat, cautione interposita, si necesse fuerit, de ipsis tabulis authenticis exhibendis. Quodsi omnes heredes sint ex aequis partibus, neque inter eos conveniat, apud quem esse debeant, vel sortiuntur, vel ex consensu aut suffragio apud amicum vel in aede sacra deponuntur. Haec enim res licitationem non habet.

XXXV. Sicut creditor<sup>1)</sup>, qui pecuniam petit, probat, se eam numerasse, ita et debitor, qui dicit, se solvisse, solutionis probationem praestare debet.

1) sicut creditor] Theodori. Debitor probare

δείξει, ἢ λέγει καταβαλῆν τῷ δανειστῇ· τοῦτο γὰρ μὴ δεικνύων οὐδὲ τὸ γραμματεῖον αὐτοῦ δύναται ἀπαιτεῖν, ὡς κείται βιβ. η'. τοῦ κωδ. τιτ. μγ'. διατ. κ'. εἰ μὴ ἄρα δηλονότι τὴν ἀναγκυρίαν ἐπικαλεῖται κατὰ τὴν α'. διατ. τοῦ λ. τιτ. τοῦ δ'. βιβ. τοῦ κωδικος. μὲνησο δὲ τῆς πρώτης διατάξεως τοῦ δ'. τιτ. καὶ τῆς ε. διατ. τοῦ ε'. τιτ. καὶ τῆς γ'. διατ. τοῦ ιε'. τιτ. ὁ δανειστής γὰρ ὀφείλει δεῖξαι, ὅσα διαβεβαιούται νομίματα ἀπαριθμησάτω χρεώστη. ὁμοίον φησὶν ἡ ζ'. διάταξις τοῦ λβ'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. καὶ ἐπὶ τῶν τοκῶν, ὧν λέγει ἐποφείλεσθαι, εἰκότως ὁ δανειστής ἀπαιτεῖται ἀποδείξει τὴν ἀρίθμωσιν, καὶ ὁ χρεώστης τὴν καταβολήν. Ἐκαστος γὰρ ὅπερ διαβεβαιούται, τοῦτο ὀφείλει δεικνύνειν, ὅχι ὅπερ ἀρνεῖται, ὡς εἴρηται ἐν τῷ β. διγ. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ κβ'. βιβ. διαβεβαιούονται δὲ ὁ μὲν δανειστής τὴν ἀρίθμωσιν, ὁ δὲ χρεώστης τὴν καταβολήν. [Sch. q. III. 54. sq.]

λς'. i) Ἐὰν ὁ τὴν περὶ πράγματος ἀγωγὴν κινῶν μὴ ἀποδείξῃ ἑαυτὸν δεσπότην, πάντως ὁ ἐναγόμενος νικᾷ, καὶ<sup>k)</sup> μηδὲν αὐτὸς ἀποδεικνύων.

ἔὰν ὁ τὴν — κινῶν] Τοῦ κινῶντος τὴν ἐν ἑμὲ μὴ δεικνύωντος, ἴδιον εἶναι τὸ πρᾶγμα, μένει κατέχων αὐτὸ ὁ νεμόμενος· καὶ σωπῶν γὰρ νικᾷ ὁ ἄλλος μὴ ἀποδεικνύωντος τοῦ ἀπαιτοῦ, κἂν ἀλλότριον νέμηται, ὡς ἔγνωσ. βιβ. γ'. τοῦ κωδικος τιτ. λβ'. διατ. κη'. ἀμέλει φησὶν ἡ γγ'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. εἰ ἀπορήσει τῶν ἀποδείξεων ὁ ἀπαιτῶν, οὐ δύναται λέγειν τὰ ἄλλα, ἵνα αὐτὸς ἀποδείξῃ. μὲνησο τῆς δ'. διατάξεως τοῦ α. τιτ. τοῦ β'. βιβ. ἦτοι βιβ. ζ'. τιτ. ἡ κεφ. δ'. καὶ ἀναγνώσθαι τὴν ις'. διατ. τοῦ προκειμένου τιτ. ἦτοι κεφ. ν'. καὶ ζ'. διατ. τοῦ κ. τιτ. τοῦ παρόντος δ'. βιβ. ἐξ ὧν ἐστὶ μαθεῖν, ὅτι ἀπαιτῶν τῇ ἀποδείξει βαρύνεται. ταῦτα δὲ νόει, εἰ μὴ ἄρα νεμόμενος καὶ ἐναγόμενος τῇ ἐν ἑμὲ λέγει τὸ πρᾶγμα αὐτῷ δωρηθῆναι· τότε γὰρ αὐτὸς ἀναγκάζεται δεῖξαι τὰ περὶ τῆς δωρεᾶς, κἂν ἄλλος ἐστὶν, ὡς διαστίζει ἡ μνημονευθεῖσα ις'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. σημειώσωσι δὲ καὶ ὑπέελε τὸν πρό νεμόμε καὶ πρό ποσεισσορε νεμόμενον. οὗτοι γὰρ ἀπαιτοῦνται δεῖξαι, πόθεν νέμονται, κἂν ἄλλοι τυγχάνουσι, κατὰ τὴν ια. διατ. τοῦ λβ'. τιτ. τοῦ γ'. βιβ. ἦτοι βιβ. μβ'. τιτ. α. κεφ. ξγ'. ἰσθι δὲ πρὸς τοῦτους, ὅτι βαρύνεται ὁ ἄλλος τῇ ἀποδείξει ἐπὶ τοῦ δὲ φύλσις ἐγκλήματος, ὡς κείται βιβ. θ'. τιτ. κβ'. διατ. κβ'. ἦτοι βιβ. ξ'. τιτ. μα. κεφ. νς'. καὶ ὅτι νεμόμενος ἔρρημον ἀγρόν, ὃν ἔτινε παρ' ἐπίστωτοῦ λαβῶν, αὐτὸς βαρύνεται τῇ ἀποδείξει, κἂν ἄλλος ἐστὶν, ὡς εἴρηται βιβ. ια. τοῦ κωδικος, τοῦ τιτ. νη'. διατ. ζ'. [Sch. r. III. 55.]

Παλαιού. Ὁ μὲντοι κινῶν τὴν νερεδιτάτις πετιτίωνα ἀναγκάζει τὸν νεμόμενον τὰ τῆς κληρονομίας εἰπεῖν, πῶς νέμεται, εἴτε πρό νερέδε, εἴτε πρό ποσεισσορε, ὡς κεφ. ξγ'. τοῦ α. τιτ. τοῦ μβ'. βιβ. καὶ ὁμοίως ὁ λογισμός. ἐπειδὴ γὰρ, εἰ μὴ πρό νερέδε ἢ πρό ποσεισσορε νέμεται, οὐ κινεῖται ἡ νερεδιτάτις πετιτίων, ἀλλὰ στεκίαλια ἐν ἑμὲ, διὰ τοῦτο ἀναγκάζεται εἰπεῖν, ἐκ ποίας αἰτίας νέμεται, ἵνα μάθωμεν, ποία ἀγωγὴ ὀφείλει κινεῖσθαι. ἐπὶ δὲ τοῦ δὲ φύλσις ὁ ἀρχὼν τῶν ἐναγόντων καὶ τῶν ἐναγόμενων ἀμφοτέρους καταμερίζει τὰ βάθη τῶν ἀποδείξεων, ὡς βιβ. ξ'. τιτ. μα. κεφ. νς'. [Sch. r. III. 55. sq.]

Ὁ Ῥωμανὸς τοιαύτην κρίσιν εὐρόν, καὶ μὴ προστιθέμενον ἐξ ἀπορίας τῶν ἀποδείξεων τὸν ὄρκον ἐωρακῶς ὥρισεν, τοῦτο γενεῖσθαι εἰπῶν, ὅτι ὁ μὲν ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου νόμος ἐξεφωνήθη, ὁ δὲ ὑπὲρ τοῦ ἐναγόντος διετεφωνήκει. καὶ σημειώσωσι ἐνταῦθα, ὅτι ἐπὶ τοῦ περὶ δεσποτείας ἀγῶνος ὄρκος ἐπάγεται τῷ ἐναγόμενῳ, τελομένου πρότερον τοῦ περὶ κληρονομίας παρὰ τοῦ δωκότος. [Sch. r. III. 56.]

Τοῦ Παλαιού. Ὑπέελε τὸν νομίζοντα μὲν ἑαυτὸν εἶναι κληρονομόν, μὴ ὄντα δὲ τῇ ἀληθείᾳ, καὶ νεμόμενον τὴν κληρονομίαν, καὶ τὸν βίαιον ἀσπαγα τὸν μηδεμίαν ἔχοντα εὐλόγον αἰτίαν τῆς διακατοχῆς, οὗτοι γὰρ ἀπαιτοῦνται δεῖξαι, πόθεν νέμονται, κἂν ἐναγόμενοι τυγχάνουσι κατὰ τὴν ια. διατ. τοῦ λα. τιτ. τοῦ γ'. βιβ. τοῦ κωδικος, ἦτις κείται βιβ. μη. καὶ τὴν ιδ'. διατ. τοῦ λ. τιτ. [Sch. r. III. 56.]

Τοῦ Ἀγωνίου. Οὐ δεῖξαι, καθὼς αὐτοὺς λέγεις, ἀλλ' εἰπεῖν, πόθεν νέμονται· καὶ τοσοῦτο, ὅτι εἰπόντων αὐτῶν, ὅθεν νέμονται, εἰ μὴ δεῖξῃ ὁ τὴν νερεδιτάτις πετιτίωνα κινῶν ἑαυτῷ διαφέρειν τὴν κληρονομίαν, ἣς καὶ τὰ παρ' ἐκείνου νεμόμενα μέρος τυγχάνουσι, νικῶσιν οἱ νεμόμενοι, καὶ μηδὲν

debet, quae asseverat se creditori solvisse: hoc enim si non probaverit, nec chirographum suum condicere potest, ut habetur lib. 8. Cod. tit. 43. const. 25. nisi scilicet obiciat exceptionem non numeratae pecuniae iuxta const. 1. tit. 30. lib. 4. Codicis. Memineris autem const. 1. tit. 4. et const. 5. tit. 5. et const. 3. tit. 15. Creditor enim pecuniam, quam debitori numerasse asseverat, probare debet. Simile ait const. 7. tit. 32. huius libri. In ratione quoque usurarum, quas creditor sibi deberi contendit, probare debet numerationem, et debitor solutionem. Nam quod quisque affirmat, probare debet, non quod negat, ut dicitur dig. 2. tit. 3. lib. 22. Creditor autem pecuniam numeratam affirmat, debitor vero solutam.

XXXVI. Si is, qui agit rei vindicatione<sup>1)</sup>, non L. 2. ostenderit, se dominum esse, omnino reus vincit, licet ipse nihil probet. C. IV. 19.

1) si is, qui agit rei vindicatione] Si is, qui agit in rem, non probet, rem suam esse, possessor remanet in possessione: nam actore non probante reus, etiamsi taceat, vincit, licet rem alienam possideat, ut didicisti lib. 3. Codicis, tit. 32. const. 28. Certe const. 23. huius tituli ait: Si actorem probationes deficiant, dicere non potest, reum probare debere. Memineris const. 4. tit. 1. lib. 2. seu lib. 7. tit. 8. cap. 4. et lege const. 16. tit. propositi seu cap. 50. et const. 6. tit. 20. huius lib. 4. ex quibus disci potest, actori onus probandi incumbere. Haec autem intellige, nisi is, qui possidet, quique actione in rem convenitur, rem sibi donatam fuisse dicat: tunc enim ipse donationem probare compellitur, licet reus sit, ut distinguit memorata const. 16. huius tituli. Nota autem et excipe eum, qui pro herede et pro possessore possidet. Hi enim probare coguntur, unde possideant, licet rei sint secundum const. 11. tit. 32. lib. 3. sive lib. 42. tit. 1. cap. 63. Praeterea scias, in crimine falsi reo necessitatem probationis incumbere, ut extat lib. 9. tit. 22. const. 22. seu lib. 60. tit. 41. cap. 56. et eum, qui agrum desertum possidet, quem a peraequatore suscipit, onus probationis sustinere, licet reus sit, ut dicitur lib. 11. Codicis, tit. 58. const. 7.

Antiqui. Qui tamen agit hereditatis petitione, eum, qui res hereditarias possidet, compellit dicere, quomodo possideat, utrum pro herede, an pro possessore, ut cap. 63. tit. 1. lib. 42. Et ratio manifesta est. Quoniam enim non hereditatis petitio exercetur, nisi quis pro herede vel pro possessore possideat, sed specialis in rem, ideo cogitur dicere, ex qua causa possideat, ut sciamus, quaenam actio instituenda sit. In quaestione autem de falsis Praeses inter actorem et reum partitur onera probationum, ut lib. 60. tit. 41. cap. 56.

Romanus, cum hocce iudicium inveniret, neque ob inopiam probationum delatum iusiurandum animadvertet, definit, dicens ita factum, quod una quidem lex pro reo emissa sit, altera vero pro actore. Et nota illic, in quaestione domini iusiurandum reo deferri, praestito prius ab actore iureiurando de calumnia.

Antiqui. Excipe eum, qui putat se heredem esse, cum revera heres non sit, et praedonem, qui nullam iustam causam possidendi habet. Hi enim probare compelluntur, unde possideant, licet rei sint, secundum const. 11. tit. 31. lib. 3. Codicis, quae extat lib. 48. et const. 14. tit. 30.

Innominati. Non ostendere, ut dicis, sed dicere, unde possideant: idque ideo, quia si dixerint, unde possideant, nisi is, qui agit hereditatis petitione, ostenderit, hereditatem ad se pertinere, cuius partem faciunt ea, quae ab illo possidentur, possessores vincunt, tametsi

i) Cap. 36. legitur iisdem verbis apud Attal. tit. XVII. §. 8. k) καὶ omittit Attal.

ἀποδεικνύοντες. ἀνάγνωθι τὸ ξθ'. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ ββ. βιβ. ὁ φησιν· οὐδεὶς μὲν ἀπαιτεῖ καλῶς τινα εἰπεῖν, πόθεν νέμεται· ὁ δὲ τὴν τῶν κληρονομιαίων ἐκδίκῃσιν κινῶν μόνος καλῶς ἀπαιτεῖ τὸν γεμόμενον εἰπεῖν, εἰ ὡς νομίζων ἑαυτὸν κληρονόμον, ἢ ὡς ἀπαξ, εἰ μῆτι ἐξ ἄλλου τίτλου διακατέχει τὴν κληρονομίαν. τοῦτο ὅσον πρὸς τὸν νῦν κληρονομήσαντα. εἰ γὰρ ἄλλος μετέπειτα ἔλθων κληρονομήσει καὶ νικήσει τὸν ἐναγομένον, λήφεται τὸ πρῶγμα· οὐ γὰρ ἐπειδὴ ἕνα ἐνίκησεν, ἤδη καὶ πάντα ἐνίκησεν. [Sch. r. III. 56.]

L. 3. λζ'. Ὁ τῆς πόλεως στρατηγὸς ἐνύγεται ὑπὲρ τοῦ  
C. IV. 19. ἰδίου συστρατηγοῦ, διότι ἄπορον αὐτὸν βλέπων, οὐκ ἀπεκίνησεν αὐτὸν τῆς διοικήσεως.

ὁ τῆς πόλεως στρατηγός] Ἡ διάταξις ἀντιγράφει τοῖς υἱοῖς τοῦ στρατηγοῦ τελευτήσαντος ἤδη ἐναγομένοις περὶ τῆς ἀπορίας τοῦ γενομένου στρατηγοῦ μετὰ τοῦ αὐτῶν πάππου, καὶ λέγει οὕτως· ἐκ προσώπου τοῦ συστρατηγοῦ τοῦ ἡμετέρου) πάππου ἐνάγεσθαι οὐκ ὀφείλετε, ἐὰν αὐτὸν τὸν συστρατηγὸν ἐν τῷ καιρῷ, καθ' ὃν ἀπέθετο τὸ ὄφφάμιον, εὐπόρον εἶναι ἀποδείξετε. καὶ τὸ μὲν κατὰ πόδας οὕτως ἔχει. προσοχῆς δὲ τῆς διατάξεως, ὅτι καὶ ἐναγομένοις αὐτοῖς ἐπέβηλε τὸ βόρος τῶν ἀποδείξεων τὸ περὶ τῆς εὐπορίας τοῦ συστρατηγοῦ, καὶ ἐστὶ τοῦτο παρὰ τὸν καθολικὸν κανόνα τὸν λέγοντι· Ὁ αἰτωρ βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεσιν. ἀκόλουθον γὰρ ἐστὶ τῷ κανόνι τοῦ α'. διγέστον τῷ λέγοντι, ὅτι ὁ φάκτον διαβεβαιωμένος αὐτὸς ὑπόκειται τῆς τοῦ φάκτον ἀποδείξεως. καὶ ὅτε δὲ ἐνάγεται στρατηγός, ὡς δεδικῶς ἀπορον ἐπιτροπον, αὐτὸς ἀναγκάζεται δεῖξαι, ὅτι εὐπόρους δέδωκεν ἐγγυητάς. [Sch. s. III. 56. sq.]

L. 4. λη'. Ἡ δεσποτεία οὐκ ἀπὸ συμβολαίων ἀγορασίας,  
C. cod. ἀλλ' ἐξ οἰωνδήποτε ἄλλων ἀποδείξεων ἀποδείκνυται.

ἡ δεσποτεία] Τὸ κατὰ πόδας. Οὐ μόνον παρὰ τῶν συμβολαίων τῆς ἀγορασίας, ἀλλὰ καὶ ἐξ οἰων δήποτε ἀποδείξεων νομίμων δύναται δεχθῆναι ἡ δεσποτεία τοῦ ἀγοραστήντος. φησὶ δὲ καὶ ἡ ββ. διάταξις τοῦ παρόντος τιτ. καὶ ἀγράφως δεχθῆναι δύναται ἡ γενομένη πρῶσις καὶ ἀγορασία. δηλοῖ γὰρ ἡ διάταξις ββ. τοῦ κα. τιτ. τοῦ δ. βιβ. τοῦ κωδ. ὅτι, κῶν ἀπόληται τὰ ἀνεσκα, μένει ἐρωμένη ἡ πρῶσις. ἀνάγνωθι καὶ διατ. ββ. τοῦ αὐτοῦ τιτ. καὶ τὸ περὶ δωρεῆς λεχθῆν. δεῖ σὺν, καθάπερ ὁ Θεόδωρος ὁ διατάξων ἐξηγητῆς φησιν, οὕτως ἀναγνωσκέσθαι καὶ διατάξιν· Οὐκ ἐξ ἀγορασίας μόνον συμβολαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ οἰων<sup>m</sup>) δήποτε ἄλλων ἀποδείξεων ἡ δεσποτεία δείκνυται. [Sch. t. III. 57.]

L. 5. λθ'.<sup>n</sup>) Οὐδεὶς ἀπὸ τῶν οἰκείων συμβολαίων, ἢ  
C. cod. τῆς ἑαυτοῦ ὑποσημειώσεως<sup>o</sup>), εἰ μὴ καὶ ἄλλαις προσθήκαις βοηθεῖται<sup>p</sup>), ἀξιόπιστον κατασκευάζει<sup>q</sup>) τοῦ χρέους τὴν μαρτυρίαν.

οὐδεὶς ἀπὸ τῶν οἰκείων συμβολαίων] Ἀνάγνωθι βιβ. γς'. τιτ. ε. κεφ. ε'. ὁ φησιν· Ἐὰν ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ δημευθέντος εὐρεθῆ ἀναγραφή τῶν χρεωστούτων αὐτῷ, τοῦτο μὴδὲν πρόκριμα ποιεῖται τοῖς ἐγγεγραμμένοις ὡς χρεώσταις. οὔτε τὰ ἴδια συμβόλαια, οὔτε τὰς οἰκείας ἀποσημειώσεις, οὔτε οἰκειανὰς μαρτυρίας, φησὶν ἡ γ'. διατ. τοῦ ἐξῆς κ'. τιτ. φέρει τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ πρὸς ἀποδείξιν· ὡς οὐδὲ ὁ φίσκος πιστεύεται φέρων ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν οἰκείαν ἀναγραφήν, ὡς διατ. ζ'. τοῦ παρόντος τιτ. ὅμοιον βιβ. ι. τιτ. β. διατ. ε'. ἢτοι βιβ. γς'. τιτ. ε. κεφ. ε'. τὸ αὐτὸ δὲ φησιν ἡ δ'. διατ. τοῦ κα. τιτ. τοῦ παρόντος δ. βιβ. ἐπὶ διοικούντα φίσκον, ἀνάγνωθι καὶ τὴν ζ'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. λέγουσαν, μὴ δεχθῆναι πρὸς ἀποδείξιν τὰ τοῦ τελευτῶντος λόγια. μὴ σὺν ἐναντιωθῆ σοι ἡ δ'. διατ. τοῦ κα. τιτ. τοῦ παρόντος δ. βιβ. Θεματίζει γὰρ τοὺς φερομένους λόγους κατ' ἐκείνου δεχθῆναι, οὐ εἰσι, καὶ οὐκ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ὅθεν καὶ μὴ θέλων φέρει αὐτοὺς καθ' ἑαυτοῦ<sup>q</sup>), ὡς β. βιβ. τιτ. α'. διατ. δ. [Sch. u. III. 57.]

Σημείωσαι, ὅτι, ὅσα τις ἐπὶ κατ' ἑαυτοῦ, πιστεύεται· ὅσα δὲ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, οὐχί. ἀνάγνωθι καὶ τὰς ἐσωθεν κει-

nihil probent. Lege cap. 69. tit. I. lib. 42. quod ait: Nemo recte petit ab aliquo, ut dicat, unde possideat: solus autem, qui res hereditarias petit, iure desiderat, ut possessor dicat, utrum quasi se ipsum heredem existimas, an ut praedo, an quo alio titulo hereditatem possideat. Hoc quantum ad eum, qui nunc agit. Nam si alius postea aget et vincet reum, rem consequetur: non enim quia unum vicit, ideo et omnes vincet.

XXXVII. Magistratus municipalis<sup>1</sup>) ex persona collegae sui convenitur, quod, cum eum non solvendo esse animadverteret, eum ab administratione non removit.

1) magistratus municipalis] Haec constitutio rescribit filiis magistratus municipalis praemortui, qui conveniebantur ob inopiam eius, qui magistratus factus erat una cum avo eorum, in haec verba: Ex persona collegae avi vestri conveniri non debetis, si collegam tempore depositi officii solvendo fuisse ostenderitis. Atque ita τὸ κατὰ πόδας. Observa autem ex hac constitutione, reis quoque eam imposuisse onus probandi, collegam idoneum fuisse: idque contra regulam generalem dicentem: Actori incumbit onus probandi. Id enim consentaneum est regulae dig. 1. quo dicitur, eum, qui factum asserit, probationem eius sustinere. Et cum magistratus convenitur, quod non idoneum tutorem dederit, ipse docere cogitur, se fideiussores idoneos dedisse.

XXXVIII. Dominium<sup>1</sup>) non instrumento emtionis, sed quibuscumque aliis probationibus ostenditur.

1) dominium] Τὸ κατὰ πόδας. Rei emtae dominium non tantum instrumentum emtionis, sed et quibuscumque legitimis probationibus ostenditur. Ait quoque const. 12. huius tituli, etiam citra scripturam emtionem et venditionem contractam probari posse. Constitutio enim 12. tit. 21. lib. 4. Cod. ostendit, amissis etiam instrumentis emtionis, venditionem ratam manere. Lege et const. 12. eiusdem tit. et quod de donatione dicitur. Sic igitur, ut ait Theodorus, constitutionum interpres, constitutio legenda est: Dominium non tantum instrumento emtionis, sed et quibuscumque aliis probationibus ostenditur.

XXXIX. Nemo ex instrumentis domesticis<sup>1</sup>), vel adnotatione sua, si non aliis adminiculis adiuvetur, idoneam debiti probationem efficit.

1) nemo ex instrumentis domesticis] Lege lib. 56. tit. 5. cap. 5. quo dicitur: Si in bonis confiscati inventa sit descriptio debitorum eius, hoc nullum praeiudicium faciat eis, qui quasi debitores ei inscripti sunt. Neque privata instrumenta, nec adnotationes suas, nec domestica testimonia, ut ait const. 3. sequentis tit. 20. pro se quis profert ad probationem: sicut nec fisco creditor proferenti pro se suam descriptionem, ut const. 7. tit. praesentis. Simile lib. 10. tit. 2. const. 5. seu lib. 56. tit. 5. cap. 5. Idem ait const. 4. tit. 21. huius lib. 4. adversus dispensatorem fisci. Lege et const. 6. huius tituli, in qua dicitur, rationes defuncti ad probationem non admitti. Ne igitur ob stare tibi videatur const. 4. tit. 21. huius libri 4. Ponit enim, rationes prolatas admitti adversus eum, cuius sunt, non pro eo. Unde etiam invitus eas adversus se proferre cogitur, ut lib. 2. tit. 1. const. 4.

Nota, eis, quae quis adversus se dixerit, fidem haberi: nec vero eis, quae pro se. Lege et transmissio-

1) Sic legendum. Fabr. ἡμετέρου. m) Legendum οἰων. Fabr. ἄλλων. n) Fere eadem habet Harm. I. 8. §. 8. o) Harm. ὑπομνήσεως. p) Verba εἰ μὴ — βοηθεῖται omittit Harm. q) Harm. ποιεῖ. qq) Lege κατ' αὐτοῦ.

μένος) παραπομπάς ούσας ἀναγκαίας· τουτέστιν βιβ. λγ. tit. γ. κεφ. κς, και βιβ. γγ. tit. ν. κεφ. τελευτ. και βιβ. ζ. tit. η. κεφ. ιδ. και ιζ. και τοὺς Παλαιούς, και ιη. ἐάν δὲ ἐσημειώσατο τις καθ' ἑαυτοῦ, ἢ ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ ἔγραψεν ἑαυτὸν χρεωστῆν, πιστευόμεν τῇ τοιαύτῃ γραφῇ τοῦ τελευτήσαντος, εἰ μὴ πολλὰς πρὸς περιγραφὴν νόμου ἐστίν, ὡς φησὶ τὸ κς. κεφ. τουτου του tit. σημείωσαι χρησιμὸν και καθολικὸν κανόνα, ὅτι οὐδὲ ὁ δημόσιος, οὔτε ιδιώτης ἐκ τῶν ἰδίων ἀποσημειώσεων δύναται ποιεῖν χρέους ἀπόδειξιν. ζητεῖται και τὸ λθ. κεφ. και τὸ μ. και τὸ βιβ. νς. tit. ε. κεφ. ε. [Sch. u. III. 58.]

Θαλελαίου. Τυχὸν ἦν συμβόλαιον γεγραμμένον, ὅτι ὁ δὲνα τόνδε πέπρακε τὸν ἀγρὸν τῶδε· ἢ ὁ δὲνα ἐδωρήσατό μοι τοδὲ τὸ πρῶγμα, και προκομίζεν αὐτὸ ὁ γράψας αὐτὸ, και ἐζητεῖ ἐντεῦθεν τὸ τίμημα. ἢ ἐκμισθώριον ἢ οἰκειῶν προσώπων, τῶν αὐτοῦ παίδων τυχόν, ἢ τοῦ πατρὸς ὑποσημειώσις, ὡς ἐν τοῖς βρεβείοις γίνεται, ἐξ ὧν δέδωκε νομίματα τοσαῦτα. ταῦτα οὖν πάντα πρὸς ἀπόδειξιν οὐκ ἀρκούσιν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ γραψαντος. εἰς γὰρ τὴν κατ' αὐτοῦ ἰκανὰ ἐστίν, ὡς ἔγνωμεν ἐν τοῖς δὲ ἑβέουσ. [Sch. u. III. 58.]

μ. 5) Οἱ λόγοι τοῦ τελευτήσαντος, ἐν οἷς κατέγραψεν ἑαυτὸν χρεωστῆσθαι, πρὸς ἀπόδειξιν οὐκ ἀρκούσι. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐν διαθήκαις) εἰπεῖν αὐτὸν τινα περὶ χρεῶν ἰδίων, ἰκανόν ἐστι πρὸς ἀπόδειξιν ἀληθείας. ἐάν δὲ ἐσημειώσατο τινα καθ' ἑαυτοῦ, ἢ ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ ἔγραψεν ἑαυτὸν χρεωστῆν, πιστευόμεν τῇ τοιαύτῃ γραφῇ τοῦ τελευτήσαντος.

ἐάν δὲ ἐσημειώσατο τινα καθ' ἑαυτοῦ) Ζήτησις. ἀγα δὲ ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται προκομίζεν τῷ ἐναγόντι ἐπιζητοῦντι ταύτην, τῶν νόμων βουλομένων μὴ ἀναγκάζεσθαι τὸν ἐναγόντα προκομίζεν καθ' ἑαυτοῦ δικαίωματα; Ἄσισ. Τὴν μὲν διαθήκην εἰσαπαι ἀναγκάζεται προκομίζεν ὡς δικαίωμα δημοσίον. φησὶ γὰρ τὸ γ. κεφ. τοῦ α. tit. τοῦ λε. βιβ. τὸ διατίθεσθαι οὐκ ἰδιωτικῶν, ἀλλὰ δημοσίου ἐστὶ δικαίου. και tit. ζ. κεφ. β. θεμ. α. τὸ δικαίωμα τῆς διαθήκης δημοσίον ἐστὶ. και τὸ ε. αὐτοῦ κεφ. δημοσίον γὰρ συμφέρον, τὰς τελευταίας βουλήσεις ἐροῦσθαι. εἰ και γὰρ τὸ ζ. θεμ. τοῦ γ. κεφ. τοῦ ε. tit. τοῦ λε. βιβ. φησὶν, ὅτι πῶς ἔχον τι ἐν διαθήκῃ καλῶς προκομίζεσθαι αὐτὴν ἀπαιτεῖ, και κινεῖ εἰς τὸ διαφερόν, ὅπερ ἢ πρὸς κληρὸν ἢ πρὸς ληγάτον ὀρεῖ· ἀλλὰ τὸ δ. θεμ. τοῦ γ. κεφ. τοῦ δ. tit. τοῦ ιε. βιβ. διὰ τῆς παρασιτικῆς ἀγωγῆς διδοσι παντὶ ὡ διαφέρει δικαίως ἐπιζητεῖν προκομίζεσθαι τὴν διαθήκην. ὁ γὰρ ε. tit. τοῦ λε. βιβ. περὶ ἰντερόδικτου διαλέγεται τοῦ δὲ ταβουλῆς ἐξινβένδου· ὁ δὲ δ. tit. τοῦ ιε. βιβ. περὶ τῆς ἀδ. ἐξινβένδου. τοὺς δὲ λόγους οὐκ ἀναγκάζεται ὁ κληρονόμος προκομίζεν, διότι οὐδεὶς καθ' ἑαυτοῦ ἀναγκάζεται προκομίζεν δικαίωματα. οὐδὲ ὁ τῆς δικαιοσύνης, οὐδὲ ὁ τοῦ δικαίου λογισμὸς ἐπιτρέπει, ἵνα τῶν ἀλλοτρίων δικαιομάτων ἐποπιτεύειν) ἐξουσία γίνεσθαι ὀφείλει τινί, ὡς κεφ. ιζ. τοῦ ιη. tit. τοῦ ζ. βιβ. ζῆτει και τὸ τελευταῖον αὐτοῦ κεφ. εἰ δὲ θεματίσεις τοὺς λόγους περιέχειν μνημονευομένην παραθήκην, ἢ τι ἕτερον τοιοῦτο ἀπὸ καλῆ πίστει συναλλαγμάτων, ἐκ δικαίας αἰτίας προκομίζονται, ὡς κεφ. ιδ. τοῦ αὐτοῦ tit. ὁμοίως και οἱ ἀργυροπρατικοὶ λόγοι προκομίζονται, ὡς κεφ. αὐτοῦ δ. ζ. θ. και ε. και λοιπὸν εἰ και οὐδεὶς ἐναγόμενος ἀναγκάζεται προκομίζεν καθ' ἑαυτοῦ δικαίωμα, εἰ μὴ τι γὰρ ἐπὶ τῶν καλῆ πίστει ἐν δικαίᾳ αἰτίας, ὡς κεφ. ιδ. τοῦ ιη. tit. τοῦ ζ. βιβ. και κεφ. ιζ. αὐτοῦ· εἰ και ὁ ἐναγὼν ἀναγκάζεται προκομίζεν καθ' ἑαυτοῦ, ὡς κεφ. ιη. τοῦ αὐτοῦ tit. ἀλλ' οὖν ἐπὶ τοῦ παρόντος θεμ. ὁ κληρονόμος, εἰ και ἐναγόμενός ἐστιν, ἀναγκάζεται προκομίζεν καθ' ἑαυτοῦ διαθήκην, ἐξ ἧς δευχθήσεται τὸ χρέος, ὡς δημοσίον οὐσης δικαίωμα, ὡς βιβ. λε. tit. α. κεφ. γ. και tit. ζ. κεφ. α. θεμ. τελευτ. και κεφ. ε. και tit. ε. κεφ. γ. θεμ. ζ. πληρ. ζῆτει βιβ. γγ. tit. α. κεφ. λς. λς. και βιβ. μδ. tit. γ. κεφ. γ. θεμ. τελευτ. [Sch. x. III. 58. sq.]

μα. 4) Οὔτε ὁ δημόσιος, οὔτε ιδιώτης ἐκ τῶν ἰδίων ὑποσημειώσεων δύναται ποιεῖσθαι χρέους ἀπό-

nes intus positas et necessarias: hoc est, lib. 38. tit. 3. cap. 26. et lib. 53. tit. 50. cap. ult. et lib. 7. tit. 8. cap. 14. et 17. et Antiquos, et 18. Si quis vero adversus se adnotaverit, vel in testamento suo scripserit, se debere, eiusmodi defuncti scripturae fidem adhibemus, nisi, ut plerumque fit, in fraudem legis sit, ut ait cap. 27. huius tit. Nota utilem et generalem regulam, nec fiscum, nec privatum ex propria adnotatione debitum probare posse. Quaere et cap. 39. et 40. et lib. 56. tit. 5. cap. 5.

Thalelaei. Fortasse in instrumento scriptum erat, illum illi illum fundum vendidisse: vel ille donavit mihi rem illam: et qui instrumentum conscripserat, illud proferebat, et ex eo pretium petebat. Vel testatio erat domesticarum personarum, fortasse liberorum eius, vel patris subnotatio, ut in brevibus fieri solet, ex quibus tot nummos dedit. Haec igitur omnia non sufficiunt ad probationem pro eo, qui scripsit. Nam ad probationem adversus eum idonea sunt, ut didicimus in libris de rebus.

XL. Rationes defuncti, in quibus scripsit, sibi deberi, ad probationem non sufficiunt. Sed neque in testamento si quid de debitis suis dixerit, idoneum id est ad probationem veritatis. Si vero quaedam subnotaverit) adversus se, vel in testamento suo scripserit, se debere, eiusmodi scripturae defuncti fidem adhibemus.

L. 6. C. IV. 19.

1) si vero quaedam subnotaverit] Quaestio. An ergo heres cogetur illud proferre actori desideranti, cum legibus cautum sit, reum non cogi instrumenta sua adversus se edere? Solutio. Testamentum quidem omnino proferre cogitur quasi instrumentum publicum. Ait enim cap. 3. tit. 1. lib. 35.: Testamenti factio non privati, sed publici iuris est. Et tit. 6. cap. 2. them. 1.: Tabularum testamenti instrumentum publicum est. Et cap. 5. eiusdem: Publice enim interest, supremas voluntates valere. Licet enim them. 7. cap. 3. tit. 5. lib. 35. dicatur, omnes, qui quid in testamento adscriptum habent, recte desiderare tabulas exhiberi, et agere ad id, quod interest, quod vel ad hereditatem vel ad legatum refertur: tamen them. 3. cap. 3. tit. 4. lib. 15. omnibus, quorum interest ex iusta causa, per actionem ad exhibendum petere conceditur, ut exhibeantur tabulae testamenti. Nam titulus 5. lib. 35. agit de interdicto de tabulis exhibendis: titulus autem 4. lib. 15. de ad exhibendum actione. Rationes autem defuncti heres exhibere non cogitur, quia nemo cogitur contra se edere instrumenta. Nec iuris, neque aequitatis ratio permittit, ut alienorum instrumentorum inspiciendorum potestas alicui fieri debeat, ut cap. 17. tit. 18. lib. 7. Quaere et cap. ult. eiusdem tit. Quodsi ponas, in rationibus depositi mentionem haberi, vel cuius alterius ex contractu bonae fidei, ex iusta causa eduntur, ut cap. 14. eiusdem tit. Similiter et rationes argentariorum eduntur, ut eiusdem tit. cap. 4. 6. 9. et 10. Denique licet nemo, qui convenit, instrumentum contra se edere cogatur, praeterquam in contractibus bonae fidei ex iusta causa, ut cap. 14. tit. 18. lib. 7. et cap. 17. eiusdem: actor autem contra se proferre cogatur, ut cap. 18. eiusdem tituli: tamen in casu praesente heres, licet reus sit, testamentum contra se proferre cogitur, ex quo debitum ostenditur, cum sit instrumentum publicum, ut lib. 35. tit. 1. cap. 3. et tit. 6. cap. 1. them. ult. et cap. 5. et tit. 5. cap. 3. them. 7. Verum quaere lib. 23. tit. 1. cap. 36. 37. et lib. 44. tit. 3. cap. 3. them. ult.

XLI. Neque fiscus 1), neque privatus ex suis subnotationibus adversus aliquem debiti probationem

L. 7. C. eod.

r) Fabr. κειμένους. s) Cap. 40. usque ad πρὸς ἀπόδειξιν ἀληθείας habet Harm. III. 5. §. 70. t) Harm. διαθήκη. u) Lege de openteuven. u) Cap. 41. totum habet Harm. I. 8. §. 9.

δείξιν κατά τινος· οἶον<sup>v)</sup> ἀπὸ τοῦ τούτος τὰ δημόσια διοικούντιος ἐντάξει τοῖς δημοσίοις χάριταις, ὅτι ὁ δεῖνα χρεωστῆ τοσάδε<sup>w)</sup>· ἢ ἀπὸ τοῦ τὸν ιδιώτην ἐντάξει τοῖς ἰδίοις λόγοις, ὅτι ὁ δεῖνά μοι χρεωστῆ.

οὔτε ὁ δημόσιος] Θεμάτισον, ὅτι ἰδιώτης ὑπέμενεν ἐναγωγὴν ἀπὸ τῆς πηλῆς ὑποσημειώσεως τῶν τὰ φισκάλια χρῆσι καταγράφειν εἰωθῶτων. [Sch. γ. III. 59.]

Τὸ κατὰ πόδας. Ἐπιδειγμα ὀλέθριον ἔστι τὸ ἐκείνη πιστεύειν ἡμᾶς τῇ γραφῇ, ἣν ἐκάστος ἐαυτῷ δι' ὑποσημειώσεως ἰδίας χρεωστῆν καθίστησιν. ὅθεν οὐδὲ φίσκον, οὐδὲ ἄλλον εἴ τινα ἄποτε ἐκ τῶν οἰκείων ὑποσημειώσεων τὴν τοῦ χρέους ἀποδείξειν δύνασθαι παρεχεῖν ὁμολόγηται. [Sch. γ. III. 59.]

L. 8.  
C. IV. 19.

μβ'.<sup>x)</sup> Ὁ ἐναγόμενος ἀποδείξεισιν οὐ βαρεῖται.

ὁ ἐναγόμενος] Ὁ ῥέος οὐ βαρεῖται τῇ ἀποδείξει, ἐνθα δηλονότι ἀρνεῖται, κατὰ τὴν κγ'. διατ. τοῦ παρόντος τι. ἥτις φησὶ, μὴ εἶναι ἀρνήσεως ἀποδείξειν. μὴ ἐναντιοῦσθαι δὲ ἢ γ'. διατ. τοῦ παρόντος τι. λέγουσα, ὅτι ὁ ἐναγόμενος ὑπὲρ τοῦ συστρατηγοῦ αὐτοῦ δεκνύειν ὀφείλει, ὡς εὐπορος φησὶ, ὅτε ἀπέθετο τὸ τῆς στρατηγίας ὀφθαλμῶν. ὁ γὰρ ῥέος ἐκείνο διαβεβαιούται, εὐπορον εἶναι τὸν συστρατηγὸν κατὰ τὴν ἀπόθεσιν τῆς στρατηγίας. καὶ ἴσθι ἀεὶ, ὅτι τὸ παρὰ τινος διαβεβαιούμενον, αὐτὸς βαρεῖται<sup>y)</sup> τῇ ἀποδείξει, κἂν ἄκωθ, κἂν ῥέος ἐστίν, ὡς δηλοῖ ἢ ιε'. διατ. τοῦ αὐτοῦ προκειμένου τι. περὶ δωρεᾶς τρακταίζουσα. ὑπέξελε δὲ σύ, ὡς προεῖπον, τὸν πρὸ νεφέδε ἢ πρὸ ποσέσσορε νερόμενον, διὰ τὴν ια'. διατ. τοῦ λη. τι. τοῦ γ'. βιβ. καὶ οὐς ἐσημειώσασθαι ἐξηγουμένους τὴν δευτέραν διατ. τοῦ παρόντος τι. καὶ ἀναγνωθὶ τὴν ιβ'. διατ. τοῦ αὐτοῦ προκειμένου τι. [Sch. z. III. 59.]

Θαλελαίου. Πρὸς ἐναγόμενον ἢ διάταξις ἀντιγράφει οὕτως· Μάτηρ εἰλαβῆ, ἵνα ἐκ τοῦ ἐναγομένου ἢ ἀποδείξεισιν αἰτηθῆται. Καὶ τὸ μὲν κατὰ πόδας οὕτως· εἰ καὶ ἐν τῷ θεματισμῷ δὲ τῆς διατάξεως εἰπὸν σοι, ὅτι ἐναγομένῳ ἀντιγράφει ἢ διατάξις, ἀλλ' εἰ τις ἀκριβεστέρως ἐπισκέψει, εὐρήσει, ὅτι μᾶλλον τῷ ἐνάγοντι ἀντιγράφεται ἢ διατάξις φοβουμένη, μὴ ποτε ὁ δικαστὴς ἐκ τοῦ ἐναγομένου ζητήσῃ τὰς ἀποδείξεισιν. ὁ δὲ οὕτω ποῶν τὴν διατάξιν ὀφείλει ὑπεξαιρεῖν τὴν περὶ ἐλευθερίας δίκην διὰ τὸ ιδ'. διγ. τοῦ δὲ προβασιονίβους τοῦ κβ'. βιβ. ἐνθα φησὶ, ὅτι ἐάν βούληται, αὐτὸς δύναται ἀποδείκνυσθαι περὶ τῆς ἰδίας τύχης ἐναγόμενος. μᾶλλον δὲ ἀκόλουθόν ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι αὐτοῖς τοῖς ἐναγομένοις ἢ διατάξις ἀντιγράφει. [Sch. z. III. 60.]

L. 9.  
C. eod.

μγ'. Ὁ λέγων ἑαυτὸν ἀφήλικα ὀφείλει προσελθεῖν τῷ ἄρχοντι, καὶ τοῦτο ἀποδείξεισιν.

ὁ λέγων ἑαυτὸν ἀφήλικα] Κυρίλλου. Ὁ λέγων ἑαυτὸν ἀφήλικα ὀφείλει δεῖξαι, ὅ διαβεβαιούται. [Sch. a. III. 60.]

Ἰερως<sup>z)</sup>. Καὶ πῶς εἰρηται ἐν τῷ β'. βιβ. τοῦ κωδ. τι. κα'. διατ. δ'. ἦτοι βιβ. ι. τι. δ'. κερ. νδ'. ὅτι οἱ δικάδοι τοῦ ἥτινος ὀφειλοῦσι δεῖξαι, ὡς παρήλθεν ὁ τῆς ἀποκαταστάσεως χρόνος. μάθε τοίνυν πρὸ πάντων, ὅτι δύο εἰσὶ ζητήσεσι ἐν τῷ περὶ ἀποκαταστάσεως ἄγωνι. καὶ πρώτη ἐστίν, εἰ ἀφήλιξ ὢν ὁ νέος συνήλλαξε· δευτέρα δὲ, εἰ ὁ καιρὸς τῆς ἀποκαταστάσεως παρήλθεν. καὶ ἐπειδὴ ὁ νέος λέγει ἑαυτὸν ἀφήλικα, εὐλόγως αὐτὸς τῇ ἀποδείξεισιν περὶ τοῦτου βαρεῖται, κατὰ τὸ ἐνταῦθα κείμενον. οὐ γὰρ ὁ διαδικὸς αὐτὸς δεικνύσιν, ὅτι μείζον ὢν συνήλλαξεν, ἐπεὶ κατὰ τοῦ νέου ἠρώσκειτο ἂν περιτροπέμενον τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ εἰσνεχθῆναι προνομίον. ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν τὸν ἀφήλικα, ὅτι ἦν ὢν συνήλλαξε, καὶ δεῖξαι τοῦτο, οὐκέτι ὁ διαδικὸς αὐτοῦ εὐρίσκειται τι λέγειν περὶ τῆς ηλικίας, ἀλλὰ λοιπὸν εἰς τοὺς περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως μετατρέπεται λόγους, καὶ ἀντιπείθῃσι λέγων· ἀλλὰ παρήλθεν ὁ τῆς ἀποκαταστάσεως καιρὸς. καὶ εἰ μὴ δεῖξῃ, βοθηθεῖται ὁ νέος. τὰ δύο οὖν περιλαμβανούσα ἢ εἰρημένη δ. διατάξις εἶπε πρὸς τὸν νέον, ὅτι ἐάν δεικνῆς, ὡς ἦν ὑπάρχων συνήλλαξας, καὶ μὴ δεῖξῃ ὁ διαδικὸς σου, παρελήλυθεναι τὸν χρό-

praebet: utputa si hi, qui rem fisci administrant, in rationes fiscales retulerint, illum tot debere: vel privatus in rationes suas, illum sibi debere.

I) neque fiscus] Finge, privatum conveniri ex nuda subnotatione eorum, qui debita fiscalia describere solent.

Τὸ κατὰ πόδας. Exemplum perniciosum est, ut ei scripturae credamus, qua unusquisque sibi adnotatione propria debitorem constituit. Unde neque fiscum, neque alium quemlibet ex suis subnotationibus debiti probationem praebere posse constat.

XLII. Reo<sup>1)</sup> onus probandi non imponitur.

I) reo] Reus non oneratur probatione, ubi scilicet negat, iuxta const. 23. huius tit. qua dicitur, negationis non esse probationem. Ne tibi obstat const. 3. huius tit. qua dicitur, eum, qui pro collega convenitur, ostendere debere, collegam, cum officium deponeret, solvendo fuisse. Reus enim affirmat, collegam tempore depositi officii solvendo fuisse. Scias autem, id, quod ab aliquo affirmatur, semper ab eo probari debere, sive actor sit, sive reus, ut ostendit const. 16. eiusdem tituli propositi, agens de donatione. Excipias autem, uti iam dixi, eum, qui pro herede vel pro possessore possidet, propter const. 11. tit. 38. lib. 3. et quos notavi exponens const. 2. huius tit. Et lege const. 12. eiusdem tit.

Thalelaei. Constitutio rescribit reo in haec verba: Frustra vereris, ne a reo probatio exigatur. Atque ita τὸ κατὰ πόδας. Licet autem in specie constitutionis dixerim, constitutionem reo rescribere, tamen si quis attentius inspicat, comperiet, constitutionem actori potius rescribere, veritam, ne quando iudex a reo probationes exigat. Qui autem constitutionem ita intelligat, excipere debet litem de libertate propter dig. 14. tit. de probationibus lib. 22. ubi dicitur, eum, qui de statu suo convenitur, si velit, probationem suscipere posse. Sed magis consentaneum est dicere, ipsis reis constitutionem rescribere.

XLIII. Qui se minorem dicit<sup>1)</sup>, adire Praesidem debet, et hoc probare.

I) qui se minorem dicit] Cyrilli. Qui se minorem dicit, probare debet, quod affirmat.

Quomodo vero dicitur in lib. 2. Cod. tit. 21. const. 4. seu lib. 10. tit. 4. cap. 54. adversarius minoris ostendere debere, tempus in integrum restitutionis esse praeterlapsum. Ante omnia igitur scias, in lite de restitutione duas quaestiones esse. Prima est, an minor fuerit, cum contraheret: secunda, an tempus in integrum restitutionis praeterierit. Et quia iuvenis dicit, se minorem XXV annis fuisse, merito ipse probatione huius rei oneratur, iuxta id, quod hoc loco positum est. Non enim adversarius probat, eum maiorem fuisse, cum contraheret, quia privilegium pro minore introductum adversus eum retorqueretur. Cum vero minor dicit, se minorem fuisse tempore contractus, idque ostendit, adversarius eius de aetate non invenitur quidquam dicere, sed ad restitutionem se convertit, et opponit, dicens: at tempus restitutionis praeteriit. Quodsi non probaverit, minori subvenietur. Haec igitur duo complectens supradicta constitutio 4. rescribit minori: si minorem te fuisse, cum contraheres, ostenderis, neque

v) Harm. οἶον τὸ γράψαι ἐν δημοσίοις χάριταις. w) Harm. τόσα νν'. x) Cap. 42. iisdem verbis legitur in Syn. p. 232. y) Fortasse legendum αὐτὸν βαρεῖ. z) Intelligendum non esse scholiastam, cui nomen fuerit Hierois, sed vel Eudoxium vel Patricium, quorum nomina exciderunt, quique saepius in Basilicorum scholiis nuncupantur ὁ ἦρος Εὐδόξιος, ὁ ἦρος Πατρικίος, monet frater Anecdotor. T. I. p. 204. Magis tamen arbitrator, in Cod. scriptum fuisse



νον τῆς ἀποκαταστάσεώς σου, βοηθήσῃ. σημειώσαι οὖν τὴν διαφορὰν τῶν ἀποδείξεων. οὕτω γὰρ ὁ Εὐδόκιος ὁ ἥρωος ἐνόησε τὴν τούτων διαίρεσιν. σημειώσαι δέ, ὅτι ἀνάγκη ἐστὶ τὴν διαίρεσιν τῆς αἰτίας παρὰ τῷ ἀρχοντι κατακριθῆναι. σημειώσαι καὶ, ὅτι αὐτός<sup>α)</sup> ἀφῆλιξ βαρεῖται τῇ περὶ ἡλικίας ἀποδείξει. καὶ ἐκόντως. ἐπειδὴ γὰρ ἄκτωρ ἐστὶν ὁ τὴν ἀποκαταστάσιν αἰτῶν, καὶ φάκτον διαβεβαιούται, αὐτὸς τοῦτο ἀποδεικνύει. [Sch. a. III. 60. sq.]

μδ'. Τὸ εἶναι τὸν πατέρα εὐγενῆ, προῦξαι δὲ καὶ τιμὰς, οὐ δεικνυσιν εὐγενῆ τὴν θυγατέρα.

τὸ εἶναι τὸν πατέρα εὐγενῆ] Κυρίλλου.<sup>αα)</sup> Οὐ νοεῖται τις εὐγενῆς ἐκ τοῦ εἶναι τὸν πατέρα αὐτοῦ εὐγενῆ, ἢ καὶ τιμὰς πράττειν, ἀλλ' ὀφείλει δεῖξαι, ὅτι καὶ αὐτὸς τῇ ἀληθείᾳ ἐλευθέρως ἢ εὐγενῆς ἐστίν. σημειώσαι ἐκ τοῦ παρόντος κεφαλαίου, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ εἰς προλήψιν τῆς εὐγενείας τὸ εἶναι τὸν πατέρα τινὸς εὐγενῆ, προῦξαι δὲ καὶ τὰς τιμὰς. ἀνάγνωθι καὶ τὰς παραπομπὰς ὡς ἀναγκαίαις. ὅτι δὲ ὁ λέγων ἑαυτὸν εὐγενῆ αὐτὸς τῇ ἀποδείξει βαρύνεται, κείτοι βιβ. ζ'. tit. ιδ'. διατ. ζ'. καὶ tit. ις'. διατ. ε'. καὶ ια'. ἤτοι βιβ. μα'. tit. ε'. καὶ tit. αὐτοῦ κ'. οὐ γὰρ, ὡς δηλοῖ ἡ ις'. διατ. τοῦ παρόντος tit. συμβάλλεται αὐτῷ πρὸς ἀποδείξιν εὐγενείας τὸ μὴ ἐνοχλιῶσθαι τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ περὶ τύχης, ἀλλὰ χρεῖα, ἵνα δεῖξῃ, ὅτι ἐλευθέρως ἐστίν αὐτός. ἀνάγνωθι βιβ. ζ'. tit. ις'. διατ. ια'. ις'. καὶ κβ'. καὶ λβ'. καὶ γνώσῃ ἄλλοθεν τοιαύτας προλήψεις, ἕξ ὧν οὐ δύναται τις εὐγενῆς νοεῖσθαι. πλὴν μὴ λάθῃ σε ἡ ις'. διατ. καὶ ιδ'. τοῦ παρόντος tit. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ β'. διατ. τοῦ κ'. tit. τοῦ προκειμένου βιβ. ἀλλ' ἀνάγνωθι αὐτὰς ὅμοιον γὰρ φασιν. [Sch. b. III. 61.]

Θαλειλαίου. Συμβαίνει γὰρ αὐτὸν πολλὰς ἀπὸ δούλης καὶ εὐγενούς ἀνθρώπου συλληφθέντα δούλον εἶναι. [Sch. b. III. 61.]

Τοῦ Νικαίου. Ἀνάγνωθι τὴν σή. γεγραφὴν κεφ. α'. κειμένων ἐν τῷ κς'. tit. τοῦ μθ'. βιβ. ἐξ ἧς μαθήσῃ, ὅτι πᾶς ὁ μετ' ἐκείνην ἐλευθερωθεὶς οἰσισησῶς καὶ ἐκ τῆς παρ' ἐκείνης εἰσεχθείσης εὐγενείας ἔχει παρεπόμενον τὸ τῶν χρόνων δακτυλίων δίκαιον, καὶ τὸ τῆς παλιγγενεσίας. καὶ ἐστὶ μὲν ἀπελευθέρως, ἅμα δὲ καὶ εὐγενῆς καὶ μὴ φυλάττων πρὸς τοὺς πατρώνας, ὅσα ὀφείλει φυλάττειν, ἀναδουλοῦνται. ἀνάγνωθι καὶ τὸ κη'. κεφ. τοῦ κ'. tit. τοῦ αὐτοῦ βιβ. ὁ φησὶν· Ὁ λέγων, ὅτι ὁ παππὸς αὐτοῦ ἀρχὴν ἐπραξεν, οὐ συμβάλλεται πρὸς εὐγένειαν τῷ ἔγγονῳ, εἴτε πρὸς πατρός ὁ παππὸς ἦν, εἴτε πρὸς μητρός. ζῆτοῦμεν γὰρ, μὴ ἐκ τινος αἰτίας ἢ μήτηρ αὐτοῦ δοτὴν γενόμενῃ τότε αὐτὸν ἔτεκεν. ἀνάγνωθι καὶ τὸ να'. κεφ. τοῦ παρόντος tit. καὶ νδ'. καὶ νς'. καὶ συναγαγὼν ἐκ τούτων εἶπε, ὅτι καὶ ὅτε τις ἀπαιτεῖται δεῖξαι, ὅτι διὰ χρόνον γέγονεν δεσπότης ἀκινήτου τινός, συναπτὴν ὀφείλει δεικνύνειν νομῆν, καὶ σὺν διακεκομμένῃ, καὶ λέγειν, ὅτι ἐπιδεικνύων, ὡς καὶ κατ' ἀρχὴν τῆς δεκαετίας, ἢ εἰκοσαετίας, ἢ τριακονταετίας ἐνεμόμην, καὶ κατὰ τὸ τέλος, ἢ καὶ διὰ μέσου, δεικνύω πᾶν, ὃ δεῖξαι ἀπαιτούμαι. [Sch. b. III. 61. sq.]

μέ'. Ὁ τὸν κληρονόμον λέγων μὴ δύνασθαι κληρονομεῖν, ἢ διὰ τὸ τῆς διαθήκης ἐλάττωμα, ἢ διὰ τὸ ἴδιον πρόσωπον, αὐτὸς βαρεῖται τῇ ἐπὶ τούτου ἀποδείξει.

ὁ τὸν κληρονόμον λέγων] Κυρίλλου. Ὁ λέγων, ἵνα μὴ δύνασθαι κληρονομεῖν, αὐτὸς βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεσι. καὶ σημειώσαι, ποτε ἀνήσεως ἀπαιτεῖται ἀποδείξει, παρὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ β'. διγ. καὶ διατ. κγ'. τοῦ παρόντος tit. μὴ ὅσν δέξαι ἐκείνην τὴν διατάξιν ἀδιαστικώς, ἀλλ' εἶπε, τότε ἀνήσεως οὐκ ἔστιν ἀποδείξει, ὅτε οὐ μάχεται προλήψις. αἶε γὰρ, εἴαν προλήψις μάχεται, ἢ ἀνήσει πάντως ὀφείλει δειχθῆναι. οὕτως οὖν νόει τὸ ἐνταῦθα λεγόμενον. ἢ εἶπε, ἐπειδὴ ἄκτωρ ἐστὶ, διὰ τοῦτο βαρεῖται τῇ ἀποδείξει κατὰ τὴν δευτέραν διατάξιν τοῦ παρόντος tit. καὶ ὡς ἀντιδιαστέλλει ἢ διατάξιν τοῦ αὐτοῦ tit. καὶ καθὸ διαβεβαιούται ἡ ις'. διατ. τοῦ προκειμένου tit. τυχὸν διὰ τὸ ἄλλην δευτέραν γενέσθαι, ἢ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν γεγραμμένον κληρονομεῖν ὡς ἰντεστάβιλεν, ἅπερ ὁ ἐνάγων ὀφείλει δεικνύνειν. [Sch. c. III. 62.]

adversarius tunc comprobaverit, praeteriisse tempus restitutionis, subvenietur tibi. Nota igitur differentiam probationum. Sic enim et celeberrimus Eudoxius intellexit harum divisionem. Nota autem, necesse esse, ut iudex de causa cognoscat. Nota etiam, ipsum minorem de aetate probare debere. Et merito. Quoniam enim actor est, qui restitutionem petit, et factum affirmat, ipse hoc probat.

XLIV. Patris ingenuitas<sup>1)</sup> et gesti ab eo honores non probant, ingenuam esse filiam.

L. 10.  
C. IV. 19.

1) patris ingenuitas] Cyrilli. Non intelligitur quis ingenuus esse, quod pater eius ingenuus sit, vel honoribus functus sit, sed probare debet, se revera liberum esse vel ingenuum. Nota ex hoc capite, non sufficere ad praesumptionem ingenuitatis, quod pater alicuius ingenuus sit, quodque honoribus functus sit. Lege et transmissiones tanquam necessarias. Ei autem, qui se ingenuum dicit, onus probationis incumbere, traditur lib. 7. tit. 14. const. 7. et tit. 16. const. 5. et 11. seu lib. 41. tit. 10. et tit. eiusdem 20. Neque enim, ut ostendit const. 17. huius tit. ei prodest ad probationem ingenuitatis, quod fratribus eius nulla moveatur quaestio status, sed necesse est, ut se liberum esse ostendat. Lege lib. 7. tit. 16. const. 11. 17. 22. et 32. et aliunde eiusmodi praesumptiones comperies, ex quibus ingenuus esse quis intelligi non potest. Nec te lateat const. 16. et 14. huius tit. nec non const. 2. tit. 20. libri propositi. Sed lege eas: nam simile in eis dicitur.

Thalelaei. Saepe enim accidit, ut ipse ex ancilla et ingenuo homine conceptus servus sit.

Nicaei. Lege Novellam 78. cap. 1. positam lib. 48. tit. 26. ex qua discas, omnem, qui post eam manumittetur, tacite et beneficio ea Novella introducto consequenter ius aureorum annulorum adipisci, et natalibus restitui. Et libertus est simul et ingenuus: et si non observaverit, quaecunque erga patronos observare debet, in servitute retrahitur. Lege et cap. 28. tit. 20. eiusdem libri, quo dicitur: Qui dicit, avum suum magistratum gessisse, ad ingenuitatem nepoti nihil prodest, sive avus paternus fuerit, sive maternus. Querimus enim, an forte ex qua causa mater eius ancilla facta tunc eum pepererit. Lege et cap. 51. huius tit. et 54. et 56. et ex his collatis dicas, cum ab aliquo exigitur, ut ostendat, se tempore rei alicuius immobilis dominium acquisivisse, probare eum debere possessionem continuam et non interruptam, nec dicere, eo, quod initio decennii, aut vicennii, aut triennii possederit, et in fine et in medio tempore, eius, quod exigitur, probationem se implere.

XLV. Qui heredem dicit<sup>1)</sup> vel propter testamenti vitium, vel propter personam suam hereditatem obtinere non posse, probatione eius oneratur.

L. 11.  
C. eod.

1) qui heredem dicit] Qui dicit, non posse quem heredem existere, ipse probat onibus oneratur. Et nota, quando negationis probatio exigatur, adversus id, quod dicitur dig. 2. et const. 23. huius tit. Cave igitur constitutionem illam indistincte accipias, sed dicas, tunc negationis probationem non esse, cum praesumptio non repugnat. Semper enim, si praesumptio repugnet, negatio omnimodo probanda est. Sic igitur accipe, quod hoc loco dicitur. Vel dicas, onus probationis ei imponi, quia actor est, iuxta const. 2. huius tit. et ut distinguit const. eiusdem tit. et ut confirmat const. 16. tituli propositi. Forte quod aliud testamentum factum sit, vel quod heres scriptus hereditatem obtinere non possit quasi intestabilis, quae actor probare debet.

a) Adde ὁ ante ἀφῆλιξ. αα) Nomen Cyrilli in textu graeco apposui, cum in versione Fabroti extet.

Τυχὸν οὐ δεπορτάτοι εἰσὶν, ἢ αἰρετικοί. ἐπειδὴ γὰρ εἰς πρόληψιν ἄρκει τῷ κληρονόμῳ τὸ προαγαγεῖν τὴν διαθήκην, ὃ ἐνόχων ἀναγκάζεται ἀποδείξει τὸ τῆς διαθήκης ἐλαττωμα, καὶ τὸ αὐτοῦ τοῦ προσώπου. [Sch. c. III. 62.]

L. 12. μζ'. Ἡ πρῶσις καὶ ἡ ἀγορασία δύναται καὶ ὑγρά-  
C. IV. 19. φως συστήναι.

ἡ πρῶσις καὶ ἡ ἀγορασία] Τὸ κατὰ πόδας. Ἐπειδὴ τὰ πράγματα οὐτε ἐν τοῖς συμβολαίοις πράττονται, ἀλλ' ἐν τούτοις τοῦ προαχθέντος πράγματος ἡ μαρτυρία εἰσφέρεται γεγονῆσαι τὴν ἀγορασίαν καὶ εἰς σχολάζουσαν νομὴν εἰσενεχθῆναι τὸν πατέρα τὸν οὐκ, καὶ τὸ τίμημα ἀριθμηθῆναι, οἷαις δὴποτε δύνασαι νομίμοις ἀποδείξει, διδάσκων ὀφείλει. Καὶ τὸ μὲν κατὰ πόδας οὕτως. Θεμάτισον δέ, ὅτι τὴν ἐν ὅσμῳ ἐκίνει· εἰ γὰρ ἡ ἐξ ἔμπτω ἐκινεῖτο, καὶ μὴ εἰς νομὴν εἰσῆχθη, εἶχεν αὐτὴν εἰς αὐτὸ τοῦτο, <sup>b)</sup> εἰσῆγαγέ με εἰς νομὴν. τοῦτο δὲ λεγόμενον, ἐπειδὴ τὰ πράγματα καὶ τὰ ἐξῆς, κρατεῖ καὶ ἐπὶ πώσης τῆς κοινέου, ὡς ἐν τῷ δ. διγ. τοῦ α. τι. τοῦ κ. βιβ. εἰρηται, καὶ ἐν τῷ ζ. τῶν δὲ ἔθρους, καὶ πανταχοῦ. οἷαις δὴποτε νομίμοις ἀποδείξει, τουτέστιν, εἰ μὴ δι' ὄψεα-κού, ἀλλ' οὐκ δι' οἰωνδήποτε ἀποδείξωσιν συστήναι τοῦτο. [Sch. d. III. 62. sq.]

L. 13. μζ'. Δι' ἐπιστολῆς ἢ συγγένεια οὐκ ἀποδείκνυται,  
C. eod. ἀλλ' ἢ διὰ γεννήσεως, ἢ καὶ θέσεως. ὅθεν εἰ καὶ τις ἐπέστειλέ τιμι ὡς ἀδελφῇ περὶ τοῦ ἐλθεῖν καὶ δικά-  
σαισθαι εἰς ἣν ἐνόμιζεν ἔχειν πρὸς αὐτὴν ἐπίκοινον κληρονομίαν, εἴτε καὶ ἡτήθη δικαστής, οὐδὲν κωλύει τὴν περὶ τῆς ἀδελφότητος κινουμένην δίκην περαιωθῆναι.

δι' ἐπιστολῆς] Πλαστῆς δηλονότι καὶ πεπλασμένης, ἵνα μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ κθ'. κεφ. καὶ τὸ ις'. ἴσθι δέ, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἢ πεπλασμένη συμβάλλεται τῷ, πρὸς ὃν ἐγγράφει, εἰς πρόληψιν, καὶ βαρύνει τὸν ποιήσαντα ταῖς ἀποδείξεσιν, ὡς κεφ. φησὶ ιε'. [Sch. e. III. 63.]

Κυρίλλου. Ὁ ἐπιστέλλων ἐλεύθερος δούλη ὡς ἀδελφῇ, οὐ προκομιάζεται περὶ τὴν οἰκίαν τυχηρ. ἀπὸ γεννήσεως δέκνυται ἢ συγγένεια. πλὴν φησὶν ἡ ιδ'. διατ. τοῦ παρόντος τι. ὡς ἡ συγγένεια ἀπὸ νομίμου γάμου, ἢ καὶ θέσεως, οὐκ ἀπὸ ψιλῆς τῶν γονέων συναιρέσεως, οὐδὲ ἀπὸ ψευδοῦς ἀπογραφῆς συνίσταται. ὁμοίως γὰρ κεῖται βιβ. ζ. τοῦ κωδ. τι. ις'. διατ. ιε'. καὶ κη'. [Sch. e. III. 63.]

ὡς ἀδελφῇ] Τίτιός τις τὴν Μαρίαν νομίμων ἔχειν ἀδελφῆν καὶ συγγενήμον ἐγραψεν, αὐτὴν ὡς ἀδελφῆν ἐλθεῖν καὶ συνδικάσαισθαι. εἰ οὐκ καὶ ἡτήθη, δύναται ζητεῖν, εἰ ταῖς ἀληθείαις ἀδελφῇ αὐτῇ ἐστίν, μηδὲν ἐκ τοῦ γραφαί αὐτῇ ὡς ἀδελφῇ βλαπτόμενος. ἢ γὰρ συγγένεια οὐκ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, ἀλλὰ διὰ γεννήσεως ἢ διὰ θέσεως δέκνυται. ζῆτει βιβ. ια. τι. α'. κεφ. γβ'. ὁ φησὶν· Ἐὰν γάμῳ τινὶ ὡς συγγενήμονι μου, μὴ ὄντι δηλονότι, ἀγωγῆν οὐκ ἔχει κατὰ τῶν νεμομένων τὴν κληρονομίαν. [Sch. f. III. 63.]

εἴτε καὶ ἡτήθη δικαστής] Θαλελαίου. Τυχὸν γὰρ ἀπόντος τούτου τοῦ λέγοντος εἶναι δούλην, ἡτήθη δικαστής ὡσανεὶ περὶ διαρρέσεως τῆς κληρονομίας· τουτέστιν, οὐκ αὐτῇ δι' ἑαυτῆς ἤτησε τὸν δικαστήν, ἀλλ' ἕτερός τις κατὰ μανδά-  
τον αὐτῆς. [Sch. g. III. 63.]

L. 14. μη'. bb) Οὐ συνίστησι τὴν συγγένειαν ψιλῇ βε-  
C. eod. βαίωσις, οὐδὲ ἡ ἐπενομένη ἀπογραφῇ, κὰν ἑκάτεροι συναιρέσωσιν, ἀλλ' ἢ νόμιμος γάμος, ἢ θέσις. εἰ τοίνυν τοῦτον, καθ' ὃ ἐδεήθη, ἀλλότριον εἶναι διαβεβαιωῦσαι, διὰ αὐτοῦ, ἢ διὰ προκουράτωρος τὴν κατάθεσιν αὐτοῦ πλαστὴν ἀπόδειξον.

οὐ — ψιλῇ βεβαίωσις] Τυχὸν ἐκ τοῦ λέγειν, ὅτι υἱός μου ἐστίν, ὡσπερ ἔγνωσ ἐν τοῖς ἴσθι. ὅτι τὸ ἐν ὑπο-

Forte quia deportati sunt, vel haeretici. Quoniam enim ad praesumptionem inducendam sufficit heredi testamentum proferre, actor compellitur vitium testamenti vel personae ipsius ostendere.

XLVI. Emtio et venditio <sup>1)</sup> etiam sine scriptura fieri potest.

1) emtio et venditio] Τὸ κατὰ πόδας. Cum res non instrumentis gerantur, sed in haec rei gestae testimonium conferatur: factam emtionem et in vacuum possessionem inductum patrem tuum, pretiumque numeratum, quibuscunque potes legitimis probationibus docere debes. Atque ita quidem τὸ κατὰ πόδας. Finge, actum in rem: nam si ageretur ex emto, et in possessionem inductus non esset, eam haberet actionem ad id ipsum, ut in possessionem induceretur. Quod autem dicitur, cum res non instrumentis, et quae sequuntur, obtinet in omnibus contractibus, qui consensu contrahuntur, ut dicitur dig. 4. tit. 1. lib. 20. et lib. 7. de rebus, et ubique. Quibuscunque legitimis probationibus, id est, si non instrumento emtionis, at tamen quibuscunque probationibus hoc probari.

XLVII. Non epistolis <sup>1)</sup> consanguinitas probatur, sed aut natalibus, aut adoptione. Unde licet quis epistolam emisit ad aliquam tanquam sororem <sup>2)</sup>, ut veniret et hereditatem divideret, quam cum ea communem se habere putabat, vel etiam arbiter petitus sit <sup>3)</sup>, nihil prohibet, quominus quaestio fraternitatis finiatur.

1) non epistolis] Falsis scilicet et fictis, ne obstat cap. 29. et 16. Scias autem, epistolam prodesse ei, ad quem emissa est, ad praesumptionem, eumque, qui literas fecit, probationibus onerare, ut ait cap. 15.

Cyrilli. Liber homo, qui ad ancillam quasi ad sororem epistolam emisit, circa statum suum praeiudicium non patitur. Cognatio natalibus ostenditur. At const. 14. huius tituli ait, cognationem ex matrimonio legitimo, vel adoptione, non nudo parentum consensu, neque ex falsa professione constitui. Idem enim extat lib. 7. Cod. tit. 16. const. 15. et 28.

2) tanquam sororem] Titius quidam existimans se Mariam sororem habere et coheredem, literas ad eam emisit, ut veniret et una iudicium susciperet. Si ergo victus sit, potest quaerere, an revera soror sit, neque ullum ex literis ad eam tanquam sororem datis praeiudicium patitur. Cognatio enim non epistolis, sed natalibus aut adoptione probatur. Quaere lib. 11. tit. 1. cap. 52. quo dicitur: Si scripsero alicui tanquam coheredi meo, cum revera non esset, actionem non habet adversus possessores hereditatis.

3) vel etiam arbiter petitus sit] Forte enim absente eo, qui ancillam esse contendebat, petitus est iudex familiae eriscundae: hoc est, non ipsa per se iudicem petit, sed alius mandatu eius.

XLVIII. Non nuda asseveratio <sup>1)</sup>, neque ementita professio, licet utrique consentiant, cognationem constituit, sed vel matrimonium legitimum, vel adoptio. Si itaque hunc, contra quem supplicas, alienum esse affirmas, per te vel per procuratorem <sup>2)</sup> professionem eius falsam proba.

1) non nuda asseveratio] Puta si dixerō, aliquid filium meum esse, ut didicisti in Institut. si

b) Adde ὅτι et pro εἰσῆγαγε lege ἔσχαγε. bb) Cap. 48. in Schol. e. Cyrilli ad Basil. XXII. 1. cap. 47. sic exhibetur: Πλὴν φησὶν ἡ ιδ'. διατ. τοῦ παρόντος τι. ὡς ἡ συγγένεια ἀπὸ νομίμου γάμου ἢ καὶ θέσεως, οὐκ ἀπὸ ψιλῆς τῶν γονέων συναιρέσεως, οὐδὲ ἀπὸ ψευδοῦς ἀπογραφῆς συνίσταται.